

Woodcraft

ŽIJEME LESNÍ MOUDROSTÍ

JARO 2024

Vydává Liga lesní moudrosti

TÉMA: BUDOUCNOST LIGY

2

8

36

38

Obsah 1/24

2/ stalo se

6/ **téma** > Několik řádků
Tibor Parák, Wičháka

8/ **téma** > Vize Ligy lesní moudrosti
Tomáš Sadílek, Chlup;
Marek Havrlík, Nechodí

12/ **úvaha** > Co může lidem přinést
woodcraft ve 21. století
Prokop Szegény

14/ **anketa** > Zeptali jsme se

16/ **úvaha** > Velká lóže je solí
Ligy lesní moudrosti
Kamila Lunerová, Maqiyémi

22/ **rozhovor** > Bedřich Moldan,
woodcrafter
Marek Havrlík, Nechodí

31/ **životní prostředí** > Změny klimatu i duše
Karolína Kupková

34/ **duchovní hlad** > Cesta organizace času
Josef Porsch, Ablákela

36/ **námět na činnost** > Pylová pomazánka
Vlastimil Růžička

38/ **osobní svědectví** > Zálesácká maturita
daleko na severu
Petr Vilhelm, Willy

44/ **hau kóla** > Nohavice
Tomáš Jurkovič, Manehonga

46/ **recept** > Sušená marmeláda
Vlastimil Růžička

48/ **diskuze** > Orlí pera a jejich smysl
František Kožíšek, Biminij;
Petr Vilhelm, Willy

51/ **rukodělná výroba** > Kapsář:
univerzální pomocník
Iva Jurkovičová, Olowanteča

Woodcraft

Časopis vydávaný
Ligou lesní moudrosti

Šéfredaktorka
Gabriela Modřanská
Obrazový redaktor
Martin Lehký, Marťa
Grafická úprava a sazba
Jana Vinklerová, Janča
Korektorka
Magdalena Dvořáková, Waki
Redaktorky
Irena Žaloudková, Irí
Hana Staňková, Anpao

Adresa redakce
Liga lesní moudrosti
časopis Woodcraft
Senovážné náměstí 977/24
110 00 Praha 1

E-mail
casopis@woodcraft.cz
Informace o předplatném
ustredi@ligalesnimoudrosti.cz
Facebook
Časopis Woodcraft
Webové stránky
woodcraft.cz

Knihářské zpracování a tisk
RETISK – Praha
Distribuce
Balírna Letňany

Autoři článků jsou uvedeni
u svých textů.

Přetiskování obsahu povoleno
pouze s písemným souhlasem
redakce nebo autora
a s udáním pramene. Příspěvky
redakce vrací jen na vyžádání
autora. Názory autorů článků
nemusí souhlasit s názory
redakce.

Ročník 35, číslo 1
Navazuje na časopis Bizoni vítr.
Náklad 200 ks.
Cena výtisku 75 Kč.
Roční předplatné 280 Kč.

Uzávěrka příštího čísla je
10. dubna 2024.

Foto na 1. straně obálky
Jan Hladík, Chirurg

Pro sazbu byla použita
superrodina písem Carot
z písmolijny Storm Type
Foundry.

ISSN 1804-9508
MK ČR E 5455

Editorial

GABRIELA MODŘANSKÁ
šéfredaktorka

Milí čtenáři,
přestože jsem založe-
ním skrz naskrz chlad-
nomilný tvor, letošní
příchod jara jsem oprav-
du uvítala. Troufám
si říct, že jsme se těši-
li všichni. Po loňských
chmurných Vánocích je
jarní nadechnutí přesně
to, co potřebujeme. Jaro
odjakživa symbolizuje houževnatost
člověka a jeho odhodlání dívat se do
budoucnosti s nadějí a touhou po dal-
ších životních dobrodružstvích, bez
ohledu na to, jak tyto plány nakonec
dopadnou. Je to doba, kdy k nám při-
cházejí nové sny, případně s prvním
sluníčkem oprašujeme ty staré.

V loňském roce jsme k nové ty-
pografické úpravě časopisu přidali
i novou obálku a začali s přípravami
jiného systému předplatného. Zá-
roveň se rozběhla práce na novém
webu časopisu. A tak se, milí čtenáři,
stáváte přímými aktéry jeho budouc-
nosti. Podle toho, kolik z vás si časo-
pis předplatí v tištěné verzi, se ukáže,
zda o ni ještě máte zájem. Také máte
možnost aktivního donátorství – ať
již formou darování vašeho času na
pomoc redakci, nebo finančním pří-
spěvkem. Všechny informace najdete
na webu časopisu, o jehož spuštění
budete včas informováni.

Tématem tohoto čís-
la je budoucnost Ligy
lesní moudrosti. Čtení
začíná nadějným slo-
vem ligového ohnivce
a pokračuje předsta-
vením vize a koncep-
ce budoucnosti LLM.
Anketní otázky ten-
tokrát cílí na mladou
generaci a jdou ruku

v ruce se zajímavou úvahou o smyslu
woodcraftu ve 21. století, jejímž auto-
rem je jeden z mladých woodcrafterů
z kmene Tussilago.

Článek Velká lóže je solí Ligy
lesní moudrosti se zamýšlí nejen
nad obecným smyslem woodcraftu
pro dospělé, ale nastiňuje i konkré-
tní náplň činnosti této věkové skupi-
ny v LLM. O tom, jaká je celoživotní
pout s woodcraftem v srdci, se rozpo-
vídá v rozhovoru tohoto čísla Bedřich
Moldan, který svolil, že zavzpomíná
na své woodcrafterské mládí a léta
minulá.

Milí čtenáři, všem přeji radostné
jaro, pevný pohled do budoucnosti a vel-
kou zásobu prachovek pro případné
oprašování snů.

Příjemné čtení s modrou oblohou
nad hlavou i v srdci Vám přeje,

Vaše příběhy

Ohnivecké setkání (1, 2, 3)
Lážo plážo (4)
Uzení na Bobřím hradě (5)

Foto v celém Stalo se: Jan Hladík,
Kamila Lunerová

Ohnivecké setkání na téma potní chýše

03–05/11/2023

*Zážeh... Tak bych
mohla popsat jedním
slovem podzimní
ohnivecké setkání.
Bývají taková všechna,
ale mým cílem je
přiblížit Vám to, které
proběhlo v jednom
listopadovém víkendu
na Bobřím hradě.*

Věnovali jsme se tématu inici, obřadu potní chýše. Chci Vám povědět o kráse a velikosti, ale je mi zatěžko uchopit do prostých slov to, co nás tolik převyšuje.

V pátek odjíždím až pozdě odpoledne, a tak mi ve vlaku dělá společnost jen můj bratříček batoh. Co ten se mnou už prošel... Sedím na sedadle, napůl spící a napůl divoce natěšená. Pak přichází ten moment, kdy v chladném, blátivém a mokřím počasí stojím na temném nádraží, vlak mizí v dálce a já vím, že tam někde za hradbou lesa jsou mí lidé, hrnec horkýho čaje a střecha nad hlavou. Bratříček kletř a dobré botky, spolu se vydáváme cestou, kterou před pár hodinami prošly skupinky účastníků setkání. Na cestě potkaly bytosti s poutnickými texty a několikrát rozdělávaly oheň

různými způsoby. Kráčím tmou, sama, a přece se všemi. Ve sruhu je poklidná atmosféra, před ulehnutím ke spánku si ještě procházíme imaginací na téma čtyř živlů. To je ostatně vlákno celého víkendu.

Sobota se nese v duchu příprav. Dopolodní blok je povídací, sdílecí. Dáváme dohromady to, co víme. Z osobních zkušeností i z knížek. O saunách u nás i ve světě, jejich typech, záměrech a podobně. Nahlížíme na obřad potní chýše nejen jako na mystiku; řešíme i psychologický a fyziologický rozměr. Odpoledne pak vyrážíme na dříví, je ho potřeba opravdu spousta. Nepřestávám žasnout, kolik energie v nás je. Z lesa se postupně noří lidé nesoucí klacky, klády i pařezy nezanedbatelných rozměrů. Podobni mravencům, kupíme dřevo na hromadu, zpracováváme jej. Mezitím na vybraném místě pomalu roste potní chýše. Není to jen tak: musíme hlídat který prut kde svázat, kde přichytit, kam směřovat vchod.... Bystrý nápad – vystlat chýši rákosím. Ještě plachtu a deky.

Pod vedením zkušených obřadníků pak proběhne samotná inici. Večer, na dně vypuštěného

rybníka, má to své kouzlo. V temné noci se rýsují postavy před chýší. Zlatavé odlesky ohně se roztančily na našich tělech. Čtyři kola, věnovaná čtyřem živlům.

Co ještě můžu říct? Co bylo v inici, zůstává v inici... Tak jen tolik, že tam zanecháváme část naší tíhy a občerstvení můžeme kráčet dál. Přeju každému podobnou zkušenost.

Neděle utíká, jak už to tak bývá, značně rychle. A přece se nám podaří téměř zastavit čas, když se věnujeme Medicinovému kruhu.

Je čas také na reflexi, nenecháváme nic neuzavřené. Zakończujeme akci a rozjíždíme se zpátky do našich světů, takříkajíc „na vlně“.

Děkuju Vám všem, kdo jste do tohoto setkání tolik vložili. Přípravami, organizací, tvořením aktivit, podpůrnou silou a sdílením Vás samých.

MARIE BÍLÁ, Maru

Lážoplážo

16–19/11/2023

V rámci věkové kategorie 15–26 let jsme loni na podzim ještě stihli uspořádat další akci navazující na květnové Lážoplážo, se stejným názvem.

■ Náš kreativní tým využil prodloužený víkend na 17. listopadu a obsadil Bobří hrad.

Svědectví o akci přenechám účastníkům, sám si jen dovolím poděkovat týmu organizátorů, který tvořil Chirurg, Světluška, Róza, Tron, Tom, já, kulinářská kouzelnice Zigi a Rosnička, která pomáhala s přípravou. Děkuje Jezerním lidem za jejich krásný srub (pojmul asi 41 lidí, nevíme jak...) a omlouváme se za bahno, které dominovalo víkendu.

Na tomto místě mi už zbývá jen proklít pár myslivců, kteří naprosto o ničem neinformovali a svojí mastňáckou akcí znemožnili úvodní hru a pak i noční azimutový běh. Museli jsme sice tyto aktivity zrušit, ale nikdo nebyl zraněn a zbytek programu už šel podle plánu, dokonce i hra na motivy 451° Fahrenheita.

MAREK HAVRLÍK, Nechodí

■ Byl předvečer svátku 17. listopadu a naše lážová parta postávala na nádraží ve Skleném nad Oslavou. Když dorazili organizátoři a my vyslechli instrukce, podstoupili jsme vědomostní kvíz, na základě kterého nás rozřadili do skupin, ve kterých jsme s mapou v ruce vyrazili na cestu. Náš tým vyrážel mezi posledními, a než jsme došli na naše první stanoviště, hra se musela zrušit. I když jsme nic neslyšeli, bylo nám řečeno, že v lese střílí myslivci, a tak jsme zamířili co nejrychleji do srubu. Všichni jsme dorazili živí a zdraví a s intenzivním zážitkem. A to byl před námi ještě celý prodloužený víkend.

V pátek nás čekala skvělá přednáška o období pozdního socialismu a diskuze na témata svoboda a odvaha. Byl to pohodový den. Alespoň to tak vypadalo, dokud nenastal večer. Zrovna jsme si navzájem představovali naše oblíbené knížky, když se rozrazily dveře a postavy v pláštích nám s křikem, že číst se nesmí, knížky naházely do pytle. Ten odnesly ven

s tím, že jeho obsah spálí. Jako trest jsme pak přendávali polínka se zavázanýma očima. Byla to monotónní práce, v zimě, po slepu a beze slov. Po dlouhé chvíli se mi za zády ozvalo: „Chceš zmizet?“ „Jo,“ neváhala jsem. Dočkali jsme se osvobození. Cesta odpůrců režimu ale nebyla vůbec snadná. V zástupu, držíce se za ruce, jsme po slepu vyrazili do neznáma. V každé skupince byl člověk, který viděl, ale nemohl mluvit. U nás jsem to byla já. Plahočili jsme se zimou přes křoviny a houští, až jsme došli k vypuštěnému rybníku. V jeho středu jsme všichni zapadli až po pás do bahna. „Já chci být fosilie“ byl výkřik, kterým se naše parta rozloučila s bažinou. U srubu jsme se omyli v ledové vodě ze studny a já toho dne šla spát s pocitem, že teď už mě nic nepřekvapí a dokážu cokoli. Byl to velmi náročný program a všechny obdivuju, že jsme to dali.

Další den jsme se cvičili v improvizaci, svázali jsme si sešit japonskou vazbou a zájemci, mezi nimi i já, si zaběhli orienták. Při pátrání po jednom stanovišti se nás sešlo víc, a tak jsme tento,

ze začátku běh jednotlivců, doběhli jako spokojená parta, která sice neměla ani zdaleka čas na čin, ale užili jsme si to náramně. Náladu nám toho dne ještě zvedla velmi vyvedená hra *Co na to woodcrafteri?* Výhra našemu týmu Mániček zařídila příjemné sladké osvětlení. Poté následoval další program. Očistili jsme si tělo a mysl šalvějí, ze vzpomínek z léta jsme spálili to zlé, a naopak jsme uchovali to cenné a radostné v podobě papírku v zavařovačce. Papírky s pozitivními vzkazy jsme si pak psali i navzájem, a tak každý odjel s takovou „baterkou“ do temných chvílí. Díky za ni.

V neděli po poslední hře jsme si zrekapitulovali celou akci, byly nám vráceny naše knihy, rozloučili jsme se a po dobrém obědě jsme vyrazili domů. Vrátila jsem se totálně vyřízená, ale šťastná a s hlavou plnou zážitků. A tak mi zbývá už jen poděkovat. Organizátorům za skvělou akci s programem, kde si, myslím, každý našel to své, a vám všem, že jsme dali dohromady tak skvělou partu úžasných lidí.

ALICE ZELENKOVÁ, Ilkika
kmen Bobrů

■ Na akci pro „mladší VL“, která je ještě k tomu na srubu, jsem se hrozně těšil. Všechna má očekávání se mi splnila. Akce mě hodně namotivovala do kmenových povinností a dodala mi spoustu energie. Škoda jen, že jsem dojel o den později. Samozřejmě bylo postaráno, abychom na akci nezapomněli.

Když totiž začalo sněžit, vydali jsme se poslepu na vypuštěný rybník. Hrozně se mi líbilo to, že nám někdo nachystal program s příběhem, protože většinou to my, kteří chystají program na ligových akcích. Bylo to hodně napínavé a dobrodružné. Čekalo nás ovšem šokující překvapení, protože bahno, po kterém jsme šli, bylo čím dál mazlavější, až nám najednou zapadly boty, a nakonec jsme byli v bahně po kolena. Bylo hrozně těžké chodit a vytahovat z bahna nohy. Měli jsme ho úplně všude. Člověk před námi, kterého jsme se museli celou dobu držet, abychom věděli, kam jít, nám neustále utíkal.

Vůbec jsme netušili, kde jsme ani jak dlouho tím bahnem půjdeme. Ušli jsme podle mě tak pět metrů, ale v tu chvíli nám to přišlo jako půl kilometru. Celou dobu na nás sněžilo. Když jsme vylezli, ještě nás protáhli lesem, potokem a dalšími místy, aby to pro nás bylo dost zážitkové.

Nejhorší ale byl návrat ke srubu, protože jsme si v té zimě museli všechno umýt pod studenou pumpou. Takhle

útulný mi srub ještě nikdy nepřišel.

Ale máme i opačný zážitek – takový duchovní a příjemný. Během něj jsme se rozloučili se špatnými věcmi z léta a vytvořili jsme si „baterku“ na později. Udělali jsme ji ze zavařovaček. Mohli jsme sobě i ostatním sepsat na papír nějakou pěknou myšlenku, vzkaz nebo cokoliv jiného. Bylo hezké nějaký papírek nejen dostat, ale také ho někomu dát. Zavařovačky jsme na konci společně uzavřeli. Můžeme je otevřít, až budeme vybití, bez energie nebo třeba na dně, abychom se mohli zpátky dobít.

To není zdaleka všechno, zažili jsme toho mnohem víc a všechno bylo skvěle připravené, promyšlené a užili jsme si to. Bylo super potkat tolik lidí z LLM v našem věku, ani by mě nenapadlo, že nás je tolik!

Celou dobu jsme měli dobré jídlo a fajn lidi, se kterými se bavit. Moc děkuji všem organizátorům i účastníkům za skvělý víkend!

ROBERT SADÍLEK, Wazi
kmen Stopaři

Několik řádků

O tom, co se mi honí hlavou a co se pro mě skrývá pod pojmem Liga lesní moudrosti

Svět je nádherné, prapodivné místo plné krásy a zázraků. A také velkých i malých nebezpečí. Do očí bijících i neviditelných. Jako woodcrafteri oboje dobře víme a při našem zvědavém poznávání vyrazíme do světa nejen s foťáky a dalekohledy, ale také obrnění znalostmi z kurzů první pomoci, lékárníčkami a kápézetkami. Přesto se nikdy nejde připravit na všechno. V takových chvílích cítím největší sílu, když na to člověk není sám. Nikdy jsem se netajil, jak moc si cením zrovna woodcrafterského společenství a že právě v něm vidím náš největší poklad.

Proč tomu tak ale je? Patřím do více skupin, více „rodin“, nejvíc doma se ale cítím právě v kruhu woodcrafterů. Liga umí přijmout člověka s otevřenou náručí, takového, jaký je. Lidi v Lize prostě dělají věci, které je baví, a tím se inspirují navzájem. Každý umí něco jiného a rád to předá komukoli, koho to zajímá. Kdo chce, má možnost se nechat vtáhnout do zdravé soutěživosti i bláznivého hecu. I když třeba zrovna bez prožívání světa skrze pobyt v přírodě a její poznávání bych si lesní moudrost představil

neuměl, tak si myslím, že nejde ani tak o používané prostředky, ale o tu zvědavost a touhu zjistit a zkusit něco dalšího. Podívat se ještě za tuhle horu. Zjistit, co je to za pěvce, který mi sedává na zápraží. Zkusit něco vyrobit ještě lepší a jinou technikou. A taky znát jméno světce, kterému je zasvěcen kostel na náměstí. Jaký že je jeho příběh?

Tohle všechno se odehrává na fundamentu renesančně postaveného čtyřnásobného zákona, který se nám všem přirozeně dostává pod kůži, a tak tušíme, že bychom se u čtení knih neměli zapomínat starat o svůj chrám těla ani o naše okolí, a naopak u vyrábění krásných a užitečných věcí bychom si občas měli i něco přečíst. Přitom je pro nás téměř přirozené být upřímný, laskavý a dle svých možností pomáhat ostatním. Samozřejmě jsme lidé a máme své chyby. A taky vzory, ideály a cíl. Tak vytváříme bezpečnou laboratoř pro naše pokusy a osobnostní růst v nebezpečném světě a to, o co se můžeme opřít, je právě naše společenství a odkaz těch před námi. V dobrem i zlém.

TIBOR PARÁK, Wičháka

BUDOUCNOST A VIZE LLM

Foto: Kamila Lunerová

Vize
Ligy lesní
moudrosti

8

Co může lidem
přinést woodcraft
ve 21. století

12

Zeptali
jsme se

14

Velká
lůžka

16

VIZE LLM

Plán náčelnictva pro následující roky

Vize. Slovo s nábojem magie, které se šíří nejen ligou, ale skrze celou dnešní společnost. Není tomu náhodou. Obnovená Liga lesní moudrosti má za sebou více než 30 let a oslavili jsme i našich 100 let. Nutí to klást otázku: A co bude v dalších 100, 30, 10, nebo i jen příštích dvou letech? Budou taky tak krásné, zajímavé a obohacující jako ty uplynulé?

Máme šanci, že následující léta budou úspěšná. Pokud zůstaneme společenstvím, které sdružují společné ideály a kde mezi námi proudí zajímavé nápady, podněty. Dokážeme se přeci nadchnout i pro své okolí a déle než jen na okamžik. Cesta lesní moudrosti je mnohdy celoživotním dobrodružstvím. Čtyřnásobný zákon nás provází po celou tu dobu a jsme přesvědčeni, že tomu tak bude i v letech následujících.

Před vznikem každé vize by správně měla proběhnout revize. V našem případě věříme, že to byl proces, který probíhal od roku 2020. Bilancovali jsme před našimi jubilei a v různých tématech a skupinkách řešili vize minulé a tu současnou. Kam se ubírat na naší další cestě? Chvilí jsme snili o velkých milnících: woodcrafterský kmen v každém městě, dostatek nadšených vedoucích a organizátorů programu, nadále rostoucí počet členů... A je to za nás směr, kterým by se Liga měla vydat. Ale museli jsme se podívat i na to, čím se chceme k těmto cílům přiblížit.

Abychom se mohli hnát vpřed, musíme dát „do pucu“ naše plavidlo, na jehož palubě se všichni nacházíme a které musí být připraveno nás pojmout a bezpečně vézt. Jsou to totiž věci, které nepočkají a které k dosažení jakýchkoliv cílů potřebujeme vyřešit bezodkladně. Jedná se o strukturální záležitosti naší organizace. O co se při tom můžeme opřít, je velká úroveň lidství a hodnot, osobní iniciativy trvající dekadý a stabilita v podobě etablovaných kmenů.

WOODCRAFTER

Kdo je to tedy woodcrafter, který kráčí svoji osobní každodenní pouť lesní moudrosti?

Odpovídáme následovně: Woodcrafter je člověk na cestě na Horu (přes překážky, s pokorou), který:

- 1 se stará o své tělo a zdraví a žije v souladu s přírodou,
- 2 se všestranně rozvíjí po celý život,
- 3 má odvahu se postavit za správnou věc,
- 4 má rád sebe, ostatní a je prospěšný svému okolí.

POSLÁNÍ LLM

Jaké poslání má LLM pro výše definované woodcraftery?

- A LLM sdružuje a vychovává woodcraftery.
- B Poskytuje jim zázemí a praktickou pomoc pro jejich činnost.
- C Vytváří prostor pro sdílení, inspiraci a výchovu v duchu lesní moudrosti.
- D Šíří myšlenku woodcraftu.

Vizi pro fungující organizaci dodává náčelnictvo, ale misi našich osobních cest ozářenou čtyřnásobným ohněm jdeme každý den my sami a jen někdy pospolu – v týpí, na výpravě v lese, pod noční, někdy i modrou oblohou.

To, co je pro naši organizaci ukazatelem zdraví, náčelnictvo pojmenovalo v tzv. Kritických bodech, které musíme naplňovat (viz vpravo). Soupis je bohatší o konkrétní čísla a hodnoty, podle kterých je možné stanovit, zda danou oblast naplňujeme, či nikoliv. Každý může z napsaného nicméně poznat, že některé body naplňujeme méně, než by bylo dobré. S touto myšlenkou jsme přešli do dalšího kroku, tedy plánu do budoucna. Upustili jsme od dlouhodobých vizí, protože cítíme potřebu řešit věci, kterými nám nyní „teče voda do lodí“. To chceme změnit pomocí stanovených cílů. Pokud se současné Lize toto podaří, bude možné po příštích volbách snít a dávat si drzé cíle. Pevně věříme, že možné to opravdu je.

Nutno dodat, že tento plán už pár měsíců řešíme a plníme. Některé body jsou v běhu, jiné zase vyčkávají, až jejich čas přijde. Cílem je ale během následujících dvou let vše nastavit tak, abychom se mohli vydat za náš pomyslný horizont.

Celým procesem tvorby plánu nás provedl Michal Procházka, woodcrafter a také jednatel a provokatér z profesionální firmy zaměřené na rozvoj lídrů, talentů a inovací: Byznys provokace. Děkuje za jeho čas a dovednosti.

KRITICKÉ BODY

Co je pro naši organizaci ukazatelem zdraví a co musíme naplňovat

- 1 Jasná organizační struktura a nastavené pozice v náčelnictvu a na ústředí**
 - Náčelnictvo bude dále koncipovat plán, který chce podat ke schválení Sněmu zástupců.
- 2 Stabilizované náklady na chod ústředí**
 - LLM je uznanou organizací pro práci s mládeží MŠMT.
 - Dokončená infrastruktura základen, efektivní využívání dotačních výzev a investic.
 - Udržení kultury, že se nikdo na Lize neobohacuje; získané prostředky jsou využity pro chod organizace. Ne ve všech organizacích je to běžné.
- 3 Kmeny splňují zákonné podmínky a podmínky dle Stanov LLM**
 - V současné chvíli splňujeme na cca 65 %. Bod pro všechny zástupce kmenů, kteří nedodávají účetní závěrky, výroční zprávy, zprávy ze sněmů.
- 4 Funkční vzdělávací metodika**
 - Systém Orlich per motivuje k činnosti.
 - Dochází k pravidelné či průběžné revizi *Svitku březové kůry*.
 - Sledujeme současné seberozejovové a vzdělávací přístupy.
 - Konají se mezikmenové akce.
- 5 Program dle myšlenek woodcraftu**
 - Kmeny pořádají woodcrafterské sněmy
 - Liga pořádá alespoň jeden výroční sněm ročně.
 - Chování členů, rodů, kmenů a dalších skupin napříč Ligou lesní moudrosti odpovídá Woodcrafterskému zákonu.

CÍLE 2026

Na co se náčelnictvo nyní zaměřuje

- A Funkční kancelář**
 - Jasně definovaná organizační struktura a kompetence se zodpovědností za odvedenou práci.
 - Je definované, která místa jsou placená a která jsou dobrovolnická.
 - Splňujeme podmínky uznané organizace MŠMT. Hlídáme závazky vůči MŠMT.
 - Stanovujeme si reálný rozpočet, který dodržujeme.
 - Rozjíždíme fundraising, abychom rozšířili portfolio příjmů.
- B Funkční metodika pro vedení a činnost kmene**
- C Funkční a kvalitní systém Náčelnických zkoušek a Lesních škol**
 - Vzdělávací kurzy jsme schopni organizovat pravidelně.
 - Na základě NZ je jejich absolvent opravdu schopný vést kmen.
- D Funkční a provázaný komunikační systém**
 - Webové stránky
 - Nový mailing
 - Newsletter
- E Máme náčelníka Velké lóže, který ví, co má dělat**
 - 5x ročně akce VL
 - Dobře nastavený komunikační kanál

Co může lidem přinést woodcraft ve 21. století

Čím starší jsem, tím víc si všímám, že se mi nelíbí, kam lidstvo směřuje, na jakém základě funguje a jak jedná. Není to problém jednotlivce, ale celku – toho, že dnes jsou velkou motivací peníze, které získáváme soutěživostí, vypilováním jedné určité vlastnosti, za kterou poté budeme odměněni. Žijeme ve světě, kde je důležitý čas a produkce – vše se zdokonaluje, zrychluje, rok od roku urazíme více kilometrů za kratší dobu, stihneme vyrobit víc produktů za menší cenu, zvyšujeme výdělek státu, kola ekonomiky se točí rychleji a na nás jsou kladeny čím dál tím vyšší nároky. K čemu to?

Asi všichni postupně začínáme cítit, že takhle to dál nejde. A pokud se nic nezmění, dlouho tady jako lidstvo nebudeme. Narušujeme harmonii, která na téhle planetě byla před tím, než jsme se jako druh přemnožili. Začínáme vidět, že vše souvisí se vším. Když vyhubíme jednoho malého tvora, zbavíme dalšího velkého tvora potravy a systém se začíná bortit. Proto je potřeba, abychom rozuměli světu kolem nás. Není potřeba do detailu vše vědět, ale uvědomovat si důležitost každého článku, abychom si ho vážili. Abychom měli v úctě každého tvora, ač je sebemenší, zdánlivě nedůležitý a myslící jednodušeji než

my. To, že dokážeme přemýšlet v souvislostech a plánovat do budoucna, neznamená, že jsme pány tvorstva. Znamená to, že naopak máme příležitost chránit ostatní.

Člověk se postupně oddaluje od přírody. Začali jsme se izolovat, zavírat do pohodlných krabic a soustředit se sami na sebe. Ale není to naše přirozené prostředí – naše původní prostředí je v lese, v zeleni, kde můžeme čerpat síly a nacházet odpovědi na naše otázky. Tam se můžeme ohlédnout zpět a přehodnotit naše směřování, zvážit priority a změnit cestu. Změnit náš přístup k celému světu, abychom byli více ohleduplní vůči tvorům kolem nás, abychom sami sebe vnímali jako součást celku, potřebnou, ale ne nadřazenou. Tohle vědomí je nám často cizí, i když dnes sleduji na lidech mé generace, že jim budoucnost není lhostejná. Proto bychom měli rozumět světu kolem nás a woodcraft nás k tomu vede – pomocí pobytu v přírodě a činů. Důležitá je také výchova v kmeni – širším společenství lidí. Dříve lidé žili ve větších sociálních skupinách, kde se vzájemně znali, v kmenech, vesnicích apod. Tato sociální vrstva

představuje důležitou sociologickou složku, která nás utváří, hledáme v ní přátele a podporuje nás. Dnes taková vrstva často chybí, nebo její funkci supluje škola či pracovní kolektiv, kde

Člověk se postupně oddaluje od přírody. Začali jsme se izolovat, zavírat do pohodlných krabic a soustředit se sami na sebe.

ale lidé mohou mít problém uvolnit se právě kvůli výuce nebo práci a s tím souvisejícím stresem.

Je skvělé, že existují lidé a filosofie, které se snaží o návrat do přírody a vyzdvihují prospěšnost pobytu v ní. Liga vychovává spoustu dětí, kterým se snaží ukázat, že důležité není sbírání levelů na hrách v telefonech, ale že to, co je může činit šťastnými, je skutečný svět kolem nás. Jde do ostrého kontrastu vůči dnešnímu pracovnímu trhu, který je

postavený na úzké specializaci, na vložení obrovského množství času do konkrétního oboru, na který máme talent. To samo o sobě není špatné, ale pokud se pokusíme rozvinout něco, co nás nebaví, nemáme k tomu vlohy a máme z toho strach, může nám náš pokus přinést nečekané zkušenosti a posun v našem sebehodnocení, protože překonáme sami sebe (a třeba objevíme, že máme talent i na věci, u kterých bychom to nečekali).

Samotné sousloví „lesní moudrost“ ve mně evokuje úctu k harmonii, pokoru vůči světu a Vesmíru, který nás přesahuje. Zastavení, uvolnění, posunutí k lepšímu. Práci na všech složkách osobnosti, překonání sama sebe, svého chtíce a sobectví, pomoc druhým. Úsilí, které se vyplatí. Neboť nejdříve si musíme vážít sami sebe a poznat se, objevit své silné a slabé stránky a vědět o nich. Získat sebevědomí a vědomí o patřičnosti do celku. Do světa, který je tvořený živými tvory a rostlinami, které můžeme poznávat a být jimi fascinováni. Proto Lize děkuji, že ukazuje cestu harmonického rozvoje sebe, druhých a světa, neboť dnes je otázka trvalé udržitelnosti, vzájemné úcty a pochopení aktuálnější než dříve.

PROKOP SZEGÉNY

Zeptali jsme se

1 Co je na LLM jako organizaci jedinečné a je potřeba to uchovat do budoucna?

2 Je nějaká oblast, nápad nebo práce, prostě něco, čím bys rád do budoucna přispěl naší organizaci?

MARIE BÍLÁ
Maru, stráž

1. Propojení. A to myslím ve dvou rovinách.

Jednak to mezilidské... Na (celo)ligových akcích mě vždycky fascinuje, koho tam potkávám. Je to úžasně pestrá mozaika. Vnímám, jak se prolínají všechny různé generace, světy jednotlivců i skupin. Objevují se a mizí, je to živý organismus, velmi otevřený, velmi vstřícný. Svou strukturou, členitostí a rozmanitostí dává liga ohromný prostor pro setkávání se, předávání, sdílení. Je to klišé, ale jedineční lidé (a to jsme všichni) jsou to, co dělá ligu jedinečnou.

A pak je tu ta rovina zákona čtyřnásobného ohně. Máme tu něco naprosto zásadního.

O dokonalosti a smyslu woodcrafterského zákona již psali jiní, dosti lépe. Jeho souhrnnost je jistě čtenářům známa. To, co chci tady ale podtrhnout, je způsob, jakým je woodcrafterský zákon předáván. Totiž propojením teorie a praxe, propojením myšlenek a činnosti.

2. Jasně, takové oblasti jsou. Tedy myslím si, že jsem ještě stále ve fázi jejich hledání. I když už se kolem ligy pár let pohybuju, cítím, že jsem teprve na začátku. Zjišťuju postupně kde a jak přesně se projevit a čím přispět. Ono se to taky v průběhu času pravděpodobně bude proměňovat. Rozhodně ale počítám s dlouhodobou podporou, ať už bude vypadat jakkoli. Liga mi dává ohromný smysl.

Zkoušela jsem se chytit v dětském kmeni, leč nezadařilo se. Přičítám to své rozlitanosti. Mám vůli dělat všechno možné na sto procent, což je pochopitelně utopie.

Kde se ale vidím jako platná síla, to je Ohnivecké společenství, kde přispívám při přípravách na akce i na akcích samotných.

Aktuálně jsem už rok, troufám si říct, jeho aktivním členem a v tom chci pokračovat, doufám, že postupně čím dál větší měrou.

Do budoucna přemýšlím o sekci Stráž. Sama jí jsem, a tak myslím, že bych v téhle oblasti mohla být co platná. Je to teď otevřené téma...

Chci být i nadále aktivní člen ligy a být tam, kde budu mít co dát.

MICHAL NOVÁK
Garf, kmen Zuyá Wičhá

1. Otevřenost. Málokterá organizace pracující s dětmi a mládeží je současně tak široce otevřená i dospělým (alespoň co já vím). Je skvělé, že dospělí woodcrafteri nejsou „odsouzeni“ pouze k rolím vedoucích, ale zcela plnohodnotně se mohou zapojovat do činnosti Ligy, mohou se účastnit spousty zajímavých akcí, je na ně myšleno třeba i ve *Svitku*. Sám jsem se k woodcraftu dostal opravdu nedávno – letos v létě to budou teprve tři roky – a nikdy jsem necítil takové to shovívavé „no dobře, můžeš, ale jsi na to starej...“

Sdílnost. Řada woodcrafterů je nesmírně vzdělaných a zručných. Místo „to bys měl přece dávno umět“ slyším v Lize „my tě to naučíme, chceš?“. To je hodně obohacující.

2. Loni na podzim jsem se stal členem Ohniveckého společenství, což pro mne je sám o sobě velký závazek. Současně, ač služebně mladý, mám tendenci rýpat se v čemkoliv, co mi přijde v Lize ne úplně fungující. Snad je mi omluvou, že se snažím krom kritiky také vždy nabídnout pomocnou ruku. Zatím jsem se po každé setkal s laskavým přijetím a nebylo to bráno jako drzost. Tak snad toho nebude nikdo v budoucnu litovat (smích).

ROBERT SADÍLEK
Wazi, kmen Stopaři

1. To je pro mě opravdu složitá otázka, protože ostatní organizace příliš neznám. Ale jako největší rozdíl oproti jiným vnímám to, že členové ani kmeny nejsou sužováni přísnými pravidly a systémy. Kmeny jsou řízeny zevnitř, ne zvnějšku. Větší důraz naopak klademe na věci, jako jsou čtyřnásobný zákon, lesní moudrost a devět zásad woodcraftu.

Co je potřeba uchovat do budoucna? Za mě přesně to, co jsem právě popsal. Pokud budou členové LLM stále „čtyřhranní“ a budou dále žít v souladu s přírodou, tak bude jedno, jestli budou nosit bederky, znát všechny uzly nebo kolik těch členů vlastně bude.

2. V nejbližší budoucnosti bych rád přispíval co nejvíce svého času a energie do našeho kmene. Není nás ve vedení mnoho a každý z nás je nepostradatelný. Co budu pro LLM dělat, až nebudu mezi Stopaři zapotřebí, nevím. Nedokážu si představit, jak v té době bude vypadat můj život ani jak bude vypadat naše organizace, ale určitě se budu snažit alespoň trochu zapojit do jejího fungování.

TOMÁŠ LUNER
kmen Jezerní lidé

1. Zajímavá a jedinečná je podle mě rozmanitost členů. Každý řeší v životě naprosto rozdílné problémy, každý jsme jiný, ale při setkání na ligových akcích dokážu s ostatními najet na stejnou vlnu. Líbí se mi, že LLM nabízí širokou paletu možností a činností, kde si každý vybere to, co mu vyhovuje. To by bylo za mě dobré zachovat do budoucna.

2. Kromě toho, čím Lize přispívám doposud jako pomoc při organizaci čotokev či táboření v Banátu, je pro mě nyní aktuální stavba Klenovy chaty na Jahodině. Líbí se mi myšlenka vybudovat základnu, která bude dostupná pro dětské kmeny, navíc ležící v Krušných horách, které skoro neznám a rád bych je poznal víc. Hlavním důvodem však je, že projektování a výstavba chaty úzce souvisí s oborem, který studuji. Je to pro mě tedy možnost spojit své dvě vášně – woodcraft a stavářinu – a ještě tím přispět Lize.

VELKÁ LÓŽE

je solí Ligy lesní moudrosti

Text: KAMILA LUNEROVÁ, Maqiyémi
Foto: autorka článku; MARTIN LEHKÝ;
JANA VINKLEROVÁ

„Woodcraft je pro každého od 4 do 94 let,“ pravil jeho zakladatel E. T. Seton. Sám se dožil požehnaných 86 let.

Woodcraft byl sice prapůvodně směřován na výchovu malých drzých uličníků v pravé muže šlechetného ducha a nebetyčné odvahy, ale protože „lesní moudrost je životní moudrost“, výchova v duchu woodcraftu nekončí v den, kdy si mladý muž poprvé oholí svůj pedoknírek a dívky hrdě odhodí vycpávky své podprdy coby již nepotřebný kus oblečení.

Pro mnohé z nás je stezka lesní moudrosti životní stezkou, jež se klikatí divočinou okolního světa, která vede někam daleko za obzor a je vyšlapána kroky podobně zaměřených lidí. Každá moje šlápota udržuje stezku zřetelnou i pro ty, co mají cestu stejným směrem, i pro ty, kteří si jdou jinam po vlastní skryté pěšince, nebo naopak sprintují po rychlé široké dálnici, a občas se naše cesty protnou. Woodcraft je směrovkou, šipkou poskládanou z klacíků, která ukazuje, kam se můžeš vydat, chceš-li slyšet zpěv ptáků, zurčení horských potoků, smáčet si nohy ranní rosou, unavit své tělo celodenní záslužnou činností a pak unaveně sednout k ohni do kruhu dobrosrdečných lidí, které sem přivedla stejná touha.

Liga lesní moudrosti je sice společenstvím, ve kterém mají zásadní a důležité místo dětské kmeny a kmeny mládeže, ale na rozdíl od klasických „dětských“ organizací je tu i nedílná silná skupina „dospělých“. Často to jsou odrostlí členové dětských kmenů a jejich kamarádi, často i s rodinami, vysloužilí kmenoví dospěláci, co předali svůj kmen mladším, případně nově příchozí lidé, které zaujaly knihy a myšlenky E. T. Setona nebo aktivity, které v Lize probíhají. V dětských kmenech se stále oháníme tím, že chceme děti vychovávat „v duchu lesní moudrosti“ a ačkoliv jsou schůzky a výpravy samé skopičinky a hry, přece jen mohou pro mnohé z nich

představovat střelku kompasu ukazující správným směrem i pevnou kotvu v současném rozbouřeném světě. Je ale potřeba vychovávat dospělé?

Nejúčinnější výchova je výchova osobním příkladem – funguje to na malé děti, funguje to na mládež a samozřejmě to platí i pro dospělé. V mém věku už asi nejsem zvědavá na to, aby mě někdo poučoval (mimo mých rodičů), co mám a nemám dělat; dobře míněné rady přijímám jen od lidí, o kterých mám důvod se domnívat, že jsou v dané oblasti zkušenější, lepší nebo šikovnější, a to bez ohledu na to, jestli jsou starší nebo mladší než já. A zrovna v Lize je ve Velké lóži vysoké procento lidí, kteří mezi ně patří. Jsou tu lidé mimořádně zruční, sečtělí, zcestovalí a ve svém jednání spolehliví, důslední a trpěliví. Zároveň obvykle rádi své dovednosti a znalosti nevтіravě předávají jiným. A také to jsou často lidé do nepohody a milovníci světa přírody. Lidé duchem věčně mladí. Mnozí si i přes svůj vyšší věk s nadšením užívají i fyzicky náročné aktivity, do kterých by nešli mnozí mladší,

ať už z lenosti, pohodlnosti, nezájmu nebo nedůvěry v sebe sama. To jsou mí mnohaletí „učitelé lesní moudrosti“, s nimiž mě spojují mnohé společné zážitky a kteří jsou mi nekonečnou inspirací. Bobr, který v 80 letech opatrně odložil na Waldenu berle, aby popadl palici a ukázal hochům o 60 let mladším, jak správně zatlouct kůly ke sněmovišti a v pětasedmdesáti přijel pomoci na dřevní brigádu, Hota, která si ke svým šesti křížkům na záda přihodila batoh a vyrazila sama na 100 km dlouhou pouť norskou divočinou, bělovlasý Škarman, se kterým jsme se ve sněhu snažili škrábat na Dachstein (byť jsme to museli otočit), Zdenka s Willym, kteří mě bránili před rozčileným tatranským tetřevem, Vlastík, který mě svým příkladem poňouknul, abych si poprvé v životě vyzkoušela šplh po závěsu po staré tetičce, Hrom, který s námi i po sedmdesátce jezdí na zimní táboření, Marta, která se s duší na jazyku vydrápala na Gerlach, Ája, která zná každou kytku a má vždy o polovinu menší batoh než já, Wenona, která se za žádných okolností nezlobí ani nemračí. Mohla bych pokračovat desítkami dalších přátel... ale oni to ví, jak jsou pro mě důležití. Jak

jsme si vzájemně důležití. Bez Ligy bych na nikoho z nich nejspíš nenarazila. Jsou to lidé, kteří (lehkou parafrází E. T. Setona) v přírodě „něco dělají, o něčem přemýšlí, z něčeho se radují, něco (se) vždy naučí, ale stále mají na mysli, že ne učenost, ale právě lidství je nejvyšším účelem výchovy“.

Kdo jsou tedy členové Velké lóže? Automaticky je členem Velké lóže každý člen LLM nad 18 let, který má řádně zaplacené příspěvky. Ale dalo by se zeptat i obráceně – je každý člen Velké lóže woodcrafterem? Jak se to pozná? A kdo má pravomoc o tom rozhodovat? A je to vůbec potřeba?

Na toto téma se u táborových ohňů vedou vášnivé diskuze: Musí „správný woodcrafter“ plnit orlí pera? Musí znát a dodržovat woodcrafterský zákon? Musí mít vlastnoručně ušité mokasíny a koženou košili? Musí umět rozdělávat oheň třením dřev? Musí umět plavat? Zaspívat ranní píseň? Přespat v zimě v lese? Vrtat vrtačkou? Může jezdit autem? Kouřit a chlastat? Mluvit sprostě? Může nosit na táboře trenýrky? Musí dodržovat pravidla v národním parku? Musí znát názvy stromů, květin a zvířat okolo? Nebo stačí, když se mu jen tak líbí kytíčky,

”
Musí správný woodcrafter plnit orlí pera? Musí mít vlastnoručně ušité mokasíny? Může jezdit autem nebo mluvit sprostě? Musí dodržovat pravidla národního parku?

hvězdičky a ptáčky? Anebo prostě jen rád v klidu leží na louce s modrou oblohou nad hlavou? Stačí, když chodí občas na houby a umí zavařit okurky? Když je to slušný poctivý člověk, co dělá zodpovědně svoji práci? Když sbírá po lese odpadky? Co člověk, to názor. Debaty jsou často bouřlivé, ale korektní. Každá z těch nekonečných debat proto všechny účastníky posouvá někam dál – vypichuje záležitosti, které jsou v tu chvíli pro dané společenství důležité, upřesňuje pomyslné linie „obdivuhodného“, „nutného“ a „neakceptovatelného“ a díky tomu koncentruje specifickou skupinu lidí, pro které je dobrovolné členství v LLM vítanou studnicí přátelství, poznání a inspirace, náplní volného času a prostorem pro obrození ducha i těla. Lidé, kterým je v této společnosti dobře, zůstávají, ti, které uvedené „linie“ štvou, si jdou vlastní cestou.

Jedním z často diskutovaných ligových témat posledních let je, zdali má členství v LLM pro dospělé vůbec smysl – Liga beztak protěžuje jen dětské kmeny a stará se o početné nemovitosti, ale pro členy Velké lóže toho zas až tak moc nedělá. Liga má

přece Malou i Velkou lóži, tak by pro Velkou lóži něco dělat měla. (Námítka z debaty: A je to potřeba? Snad jsou všichni dospělí, tak si náplň volného času může zajistit každý sám, ne?) Pár akcí během roku je, ale mohlo by to být lepší. Pokud se chceme poznávat a vzájemně se inspirovat, sdílet vědomosti, dovednosti, zkušenosti a zážitky, měli bychom se setkávat. Jenže Velká lóže je společenství lidí od 18 do 96 let! Trochu široký rozptyl...

Na mladší divochy a divošky se zaměřil například Nechodí (Marek Havlík) a Marťa Lehký z náčelnictva. Jejich akce cílí na čerstvé odrostlíky z kmenů, kteří třeba nechtějí nebo nestíhají pracovat s dětmi, anebo s dětmi pracují, ale občas se chtějí vyřadit sami za sebe, seznámit se a pokecat s vrstevníky z jiných kmenů, po vzoru Indiana Jonese zúročit svůj důvtip, vtip a odvalu a hrábnout si na dno svých fyzických sil. Během roku jsou i další akce na pomezí Malé a Velké lóže, které lákají mladochy do společného kruhu.

No, a pak jsou tu „ti další“, kteří už toto bujaré období mají drahně let za sebou, ale ví, že pobyt

Velká lóže sobě

Jsi v něčem dobrý?
Poděl se o to s ostatními!
Máš-li nápad na akci,
neboj se nás kontaktovat!

kamila.luneroval@volny.cz
katpej@seznam.cz
tomas.koubek@gmail.com

v přátelské společnosti anebo v přírodě a přiměřená fyzická aktivita jsou balzám na duši i tělo, a proto se rádi čas od času vydají na nenáročnou akcičku, aby z dobré nálady ostatních načerpali energii a inspiraci pro další dny. Vznikla tedy skupinka ve složení Lasík (Katka Pejšová), Okeya (Tomáš Koubek) a Maqiyémi (Kamila Lunerová), která se v následujícím období bude snažit o podporu akcí pro Velkou lóži se zaměřením na ty „klidnější“ členy.

V plánu jsou občasné akce různého typu a délky nejen pro boomery. Pro přírodumilce a tuláky je na jaře v plánu ornitologický víkend a víkendové putování po některé CHKO Nejkrásnější sbírka. Filozofové se mohou scházet na diskuzních setkáních Kruhy nebo na Jarním klíčení. Sportovci jsou zváni na jarní orienták Bloudění woodcrafterů. Začátkem května bude na Samechově Setkání rodinných kmenů (SRK), táboření v týpí nebo i ve stanu určené zejména pro rodinné kmeny s programem pro děti i dospělé, ale i členové Velké lóže bez dětí

Dnes se zúčastníte akce, kterou uspořádá někdo pro vás, příště ostatní přijedou na akci, na které se můžete podílet vy!

se samozřejmě mohou přidat. Pokud nejste zvyklí tábořit v „indiánském stylu“, ale chtěli byste si to prohlédnout nebo vyzkoušet, je tato akce právě pro vás. A rozhodně byste neměli chybět na výročním sněmu LLM, který proběhne v květnu 2024 na dávném tradičním místě – na Malém Waldenu u Skleného nad Oslavou. Bude zde řada tradičních soutěží (v rozdělování ohně třením dřev a křesáním, o nejlepší woodcrafterský a indiánský výrobek, všestranná soutěž *Woodcraft ranger*, ...), takže máte ještě pár měsíců na to, abyste dodělali výrobky, nasušili troud, utužili kondici a doplnili si orlí pera, ať je pak sněmovní oheň svědkem udílení mnoha dalších titulů lesní moudrosti. Pokud

jezdíte na naše základny Fram, Samechov nebo Kosí potok (a v budoucnu i na Jahodinu), bude vítána vaše pomoc na některé z mnoha brigád. Výhledově plánujeme vyráběcí víkend na Faře (kovárna, truhlárna – snad v říjnu 2024). A v následujícím roce i běžecký víkend na Framu – když už tu základnu máme, tak ať si na ni také někdy zajedeme. Termíny akcí sledujte v Kalendáriu, na webu pak najdete i podrobnější popis akcí a přihlašovadlo. Mnohé z akcí se opakují každý rok, tak se můžete na webu nebo v časopise podívat, jaké to bylo, a třeba vás to naláká k účasti na některé z nadcházejících akcí.

Byli bychom rádi, kdyby členové Velké lóže věděli, že se budeme snažit pořádat různorodé akce tak, abychom jim nabídli příležitost se alespoň čas od času potkat s dalšími lidmi z tohoto společenství. Víme, že členové LLM jsou lidé činorodí a romantičtí, kteří se rádi naučí něco nového, mají rádi pobyt v přírodě, s úsměvem na líci vydrží (a vyhledávají) klid zbavený urvané civilizace, rádi přiloží pomocnou ruku ke společnému dílu, rádi se podělí

s ostatními o své dovednosti a zkušenosti. Dnes přijedete na akci, kterou uspořádá někdo pro vás, příště jiní přijedou na akci, na které se můžete podílet vy, až k tomu budete mít čas a sílu. A třeba se na některém setkání zapojíte do další nekonečné diskuze o tajných ingrediencích kouzelného elixíru mládí s názvem woodcraft.

Slibujeme si od těchto střetnutí to, že se čas od času setkají a promíchají různé generace. Že mladší zjistí, že ty upovídané tetky a šedovlasí kmeti jsou vlastně drsní a zábavní borci a borky, kteří si umí udělat legraci sami ze sebe a v mládí prožili ne jedno napínavé dobrodružství. A že se při tom i natloukli a ví, že nasekali hromadu chyb. A ti starší naopak zjistí, že ta mladá generace není tak marná, jak to může navenek vypadat, že jsou také drsní, zábavní, pracovití a svědomití a že fakt chtějí, aby ten budoucí svět byl ještě lepší než ten, do kterého se teď každé ráno probouzí. A že na tom budou/budeme muset máknout. Každý aspoň trochu. Bude to takové, jaké si to uděláme – Velká lóže, Liga, naše země i naše Země. Bude to dobré.

BEDŘICH MOLDAN, WOODCRAFTER

Text: MAREK HAVRLÍK, Nechodí
Foto: Archiv BEDŘICHA MOLDANA

Pro letošní první číslo časopisu Woodcraft svolil Bedřich Moldan, že v rozhovoru zavzpomíná na svoje mládí a léta minulá. Politik, publicista, ekolog a první ministr životního prostředí ČR je totiž i woodcrafter. Jak a kdy se to stalo? Dozvíte se na řádcích níže. Panu profesorovi, bratru Bedřákově, na tomto místě děkuji za možnost rozhovor uskutečnit.

Na úvod bych se Vás rád zeptal, z jakého rodinného zázemí pocházíte? Narodil jste se v roce 1935, takže jste vyrůstal za války...

Můj táta byl vrchní policejní rada a vystudovaný právník. Za války byl šéfem policejního komisařství v Košířích. Byl mírné povahy, a tak úplně nechápu, proč se dal k policajtům. Byla to složitá doba; čeští policajti nad sebou měli dozor z říše a situace byla nebezpečná. Bydleli jsme v domě na Plzeňské třídě (už nestojí, po válce byl zbourán) a pamatuji si, že nám jezdily pod okny tramvaje. V přízemí byli umístění policajti, my bydleli v 2. patře a nad námi ještě byli esesáci. Maminka byla tou dobou v domácnosti, i když měla vystudovanou FF UK. Já jsem byl takový dítko, na konci války mi bylo teprve deset a měl jsem jen pár přátel. Nemohu zapomenout na jeden výjev, kdy se v prvních poválečných dnech valil naší ulicí dav, který hnal Čecha, považovaného za kolaboranta. Později jsem se dozvěděl, že byl zabit, a přitom byla informace o jeho kolaboraci mylná.

Jak jste pak žili po válce?

I přes konec války nebyla v rodině veselá atmosféra. Hned po válce policajti a další složky procházeli očistným řízením (pro veřejnou správu ji prováděly

tzv. očistné komise). Můj táta tím snad prošel bez ztráty kytičky, ale byl pak přeložený do Děčína. Dali mu pozici šéfa bezpečnostního referátu na Národním výboru, ale těžce to snášel a situace byla náročná. Bezpečnost se musela vypořádat nejen s poválečným stavem země, ale i s falešnými hrdiny. Měli na rukách pásky Revoluční gardy, ale my je překřtili na Rabovací gardy. Tátu pak dali do předčasné penze. Maminka tak šla do práce, učila na různých školách češtinu, zejména cizokrajné studenty. Bratr se relativně brzo oženil a zmizel mi tím, že se odstěhoval se do Varnsdorfu. Já jsem chodil v Děčíně na gympl, než je všechny zrušili a já musel přejít do jednotné školy. Do třetice jsem změnil školu, když jsem se vrátil na děčínský gympl (maturita se skládala v septimě), který byl obnoven. A tam jsem potkal kamarády – díky kterým jsem se seznámil s Klenem.

Jak důležité bylo období dospívání?

Určitě nejdůležitější období. Dobře jsem fungoval a spoustu mne toho formovalo. Byl jsem tehdy předseda třídy a organizoval se svými dobrými kamarády společenský život na škole. Na gymnasiu jsme drželi pohromadě, maturovalo nás 21 z 25 a jezdili jsme se třídou například na hory. Tehdy bylo běžné, že se zarezervovala chata a stačilo si jen sehnat pedagogický dozor, i když ten se většinou jen svezl. Na gymnasiu jsme taky pořádali mnoho večírků. Na jeden jsme si např. nastudovali, sehnali rekvizity (poklice od hrnců, nářadí atd.) a zinscenovali šavlový tanec za doprovodu hudby Arama Chačaturjana. No a pak jsem potkal Klena. Přátelé Ivan Studničný (Bivoj) s Milanem Kalušem se s ním znali přes katolické skauty a mne jako svého kamaráda pozvali do

Ohnivec svolává sněm a na Děčínsku je spousta soutěsek a žlebů, a tak jsem vždy vylezl na skálu a svolával sněm se vším všudy. Mělo to kouzlo.

O KLENOVI

Chodili jsme s ním na lesní brigády, měřili jsme průměr různých stromů, mapovali co kde je, co čemu svědčí. Podnikal toho s námi hodně, dokonce jsme i sázeli stromy. Měl o přírodu až rodičovskou péči.

Klenovy woodcrafterské skupiny na společný program. V partě s námi byli ještě dva mládenci, Honza Kozák s přezdívkou Malý Honza (byl o trochu mladší než my) a Sváta Novák. Tomu jsme říkali Bojko.

To byl kmen Vycházejícího slunce Děčín?

Ano, bylo nás pět kluků a Klen. Jednou Klen přišel a říká: „Kluci, běžte se přespolečný závod v Děčíně, někdo to organizuje a my se přihlásíme!“ Ten závod na 5 km jsem vyhrál, čímž začala moje sportovní kariéra. Dotáhl jsem to na pár výher (přeborník Severočeského kraje v běhu na 1000 m) a byl jsem členem sportovního klubu Lokomotiva Podmokly. Přiznám se, že mne bavilo závodit, ale jinak jsem to moc neprožíval a v zásadě netrénoval. To už jsem spíš chodil v kovaných botách po horách a fyzickou jsem měl z našich výletů a výprav. Ale zase jsme se díky tomu při Závodu míru dostali do kontaktu se závodícími Angličany, které jsme vzali na výlet na

Pastýřskou skálu. Musel jsem to pak jít vysvětlovat a žehlit na místním výboru ČSM. Moje účast na závodech skončila na mistrovství republiky ve Zlíně (tehdy Gottwaldov). Přijel jsem z tábora v Tatrách hladový a trochu vyčerpaný náročným táborovým programem. Klen byl vegetarián a táborová kuchyně byla očištným zážitkem. Na závodech jsem doběhl jako poslední, a tím jsem skončil. Mimochodem, nedávno jsem koukal na film Zátopek. Vzpomněl si u toho, jak moc jsem si v tretrách ničil nohy.

Jak často jste něco podnikali?

Každý víkend, nebo každý druhý. Doma jsem se moc nezdržel. S Klenem jsme chodili po různých výletech. Jezdili jsme hlavně na Křinici (tehdy se dala ještě pít), moc lidí tam nebylo a když jo, tak spíš Němci. Plavili jsme se taky v pramicích po Kamenici. Dnes už je to krásné místo, ale tou dobou to byla smradlavá řeka plná odpadu z papíren...

bylo to hrozné. Hlavní ale byly tábory, ty se Klenovi povedly. Měli jsme sněmy, na to si vzpomínám docela dobře – byl jsem totiž ohnivce. Ohnivce svolává sněm a na Děčínsku je spousta soutěsek a žlebů, a tak jsem vždy vylezl na skálu a svolával sněm se vším všudy. Mělo to kouzlo. U Hřenska jsme jednou v trojici já, Milan a Bivoj zkoumali jeskyně. S baterkami jsme je prolézali a zkoumali to „nic“, co tam bylo. Najednou slyšíme zvenku hlasy, spíše volání. Venku na nás čekali pohraničníci v zimním oděvu s lyžemi a samopaly. Říkali jsme, že nejsme pašeráci ani nic podobného, ale i tak nás donutili jít na velitelství ve Hřensku, kde začal tvrdý výslech. Nejdříve vyslýchali Bivoje. Svlékli ho do naha, jestli nemá někde něco ukryto. Postupně byli méně důslední a já už si nemusel sundat ani bundu. Uplynulo několik hodin a vyhodili nás o půlnoci do prudkého deště. Čekal nás tak 18 km noční pochod do Děčína.

Když zůstaneme u Klena, bývá zmiňován jako „osvícený lesník“ a člověk s myšlenkou woodcraftu v srdci.

Do Klenových různých lesnických teorií jsme úplně neviděli. Ale chodili jsme na lesní brigády a jistě

je, že to byl pěstitel lesa. Měřili jsme průměr různých stromů, mapovali, co kde je, co čemu svědčí. Podnikal toho s námi hodně, dokonce jsme i sázeli stromy. Měl o přírodu až rodičovskou péči. Jednou nás zavola: „Kluci, já jsem dostal povolávací rozkaz – do komunistické armády já ale nepůjdu. Mám batoh a dva kufry a jdu pryč...“ Ozval se až po několika letech z emigrace, z Kanady. Do té doby jsme ani nevěděli, jak dopadl.

Kmen jste po Klenovi převzal vy a následně jste odešel na studia. Jaké bylo toto období? Co Vás tehdy naplňovalo?

Roku 1953 jsme ještě měli pár táborů, ale potom jsme všichni z Děčína odešli. Ani doma to nebylo ono. Táta byl ze všeho dění špatnej, maminka měla starost o domácnost a já se staral o studia analytické chemie na Matfyzu. Domů jsem se vracel jen na víkendy. Jen tak tak jsem vycházel s penězi, ale měl jsem aspoň prospěchové stipendium, i když velmi malé, a dostával jsem něco od rodičů. Ale kmen Vycházejícího slunce fungoval dál a přibírali jsme další členy, třeba Bohouše Urbánka. Když jsem byl v Praze, měli jsme několik sněmů na Křivoklátsku.

→ Dívčí skok v Divoké Šárce, Bedřich Moldan a Jan Kozák, 1953

↖ Klen na ledovci Bugaboo, 1957

Zdeněk Fišera neboli Klen, *1929 po své emigraci do Kanady pracoval pro správu tamních národních parků a budoval turistické stezky. Založil také Woodcraft Association of Canada a z prostředků odkázaných po jeho smrti českým woodcrafterům Liga pořídila objekt v Krušných horách, který nese na jeho počest název Klenova chata.

KMEN

Když jsem byl v Praze, měli jsme několik sněmů na Křivoklátsku. Scházeli jsme se na takovém zajímavém místě ve vytěženém malém lůmku s průměrem cca 10 m. Bylo to u Benešova luhu, místo už je zarostlé stromy.

Scházeli jsme se na takovém zajímavém místě ve vytěženém malém lůmku s průměrem cca 10 m. Bylo to u Benešova luhu, místo už je zarostlé stromy. Trochu jsme byli v kontaktu s Mahykanem a dalšími woodcraftery, nejvíce s bývalými členy Kruhu, se kterými jsme utvořili Kmen Větru. V Praze jsme se např. potkali s Černými havrany, Honzou Kamenickým. Vždy jsem ho měl za úžasného člověka a měl na nás velký vliv.

BEDŘICH MOLDAN

* 15. srpna 1935, Praha

Český geochemik, ekolog, publicista a politik, který sehrál významnou roli při tvorbě české ekologické legislativy po listopadu roku 1989 a je označován jako jeden z nejvýznamnějších představitelů české resp. slovenské environmentální školy. Je světově uznávaným odborníkem v oblasti analytické chemie, biochemie a životního prostředí. Svou rozsáhlou pedagogickou, publicistickou, politickou i diplomatickou činností zásadně ovlivnil několik generací environmentalistů a významně se podílel na nastavení právního systému ochrany životního prostředí v České republice. (Zdroj: Wikipedie)

Říká se, že v 60. letech se začínalo společenské klima oteplovat. Co jste prožíval tehdy vy?

Ještě něco musím zmínit, co je důležité. Než nastalo Pražské jaro, jsme měli partu, se kterou jsme založili něco, co bych nazval společek. To vzniklo tak, že jsem jednou diskutoval s kamarádem kolegou Zdeňkem Turkem o tom, že komunisty nemáme rádi, marxismus nebereme, co jiného ale? Takže jsme se rozhodli, že dáme dohromady skupinu – společek, kde jsme se vzdělávali ve filosofii. Sehnali jsme knížku českého filosofa Františka Drtiny *Úvod do filosofie*. Občas jsme se také dostali k překladům originálů děl zahraničních filozofů, nejenom k výběrům a přehledům. Byl to takový náš filozofický seminář.

Ovlivnila mne v tomto směru ještě jedna věc. S kmenem jsme jezdili na mnoho výletů. Jeden rok jsme se rozhodli, že místo tábora uděláme puťák nad Belou na Slovensku. Z Ružomberku přes Velkou Fatru. Dopadlo to neslavně. Po noční jízdě vlakem, s baťohy nabalnými věcmi tehdejší doby a kvality, to bylo v teplém letním dni namáhavé. Jeden z chlapců to těžce snášel, zkolaboval a my všichni kvůli špatné vodě a úpalu postupně taky. Mne pak odvezla sanitka do Ružomberku, kde mi

- Bedřich Moldan alias Bedár v brdských lesích, 1953
- ↙ Kmen Vycházejícího slunce v Děčíně 1953, zleva Karel Mašek, Josef Piskač, Daniel Chadim, Vladimír Oplt, Milan Kaluš, Mirek Čech, Vladimír Bartoň, Bedřich Moldan, Ivan Studničný

dali najíst a nechali mne odpočinout. Všichni mezitím už byli pryč a já si vzpomněl na nedosažený cíl výpravy. Vybaven naprosto úžasnou mapou (mapa silnic a dálnic ČSSR) jsem se vydal po silnici z Ružomberku do Banské Bystrice, že se odtud dostanu Prahy. Chtěl jsem stopovat, ale bylo mi divné, že po takové silnici nejelo žádné auto. Postupně se z široké silnice stala horská cesta, až jsem došel do vesnice Liptovská Revúca. Už byl večer a já si řekl, že se tam někde v nějakém statku utábořím. V jednom mě přijali a dali mi najíst. Ujal se mne takový mladý muž a začal se mnou rozprávět (až později mi došlo, že to byl student teologie a měl ke mně přednášku z textu Jacquese Maritaina). Na mne to udělalo dojem, od té doby se cítím být po filosofické stránce katolík. Kniha *Traja reformátori* od J. Maritaina vyšla roku 1947 v Trnavě.

Ještě se vrátím k předchozí otázce. Jak jste vnímal období před pražským jarem? Tehdy se začali scházet skauti i woodcrafteri s nadějí na obnovu.

My jsme zůstávali v kontaktu na bázi kmene Vycházejícího slunce a tou dobou jsem už znal Ládu Hejdánka a Jiřího Němce, k němuž jsem chodil na semináře. Poznal jsem další přátele, například Honzu Sokola. Já jsem nikdy neměl ani k pražskému jaru ani k Chartě moc velkou důvěru. Soudil jsem, že v rámci komunistů se nedá moc reformovat. Se ženou na to máme stejný názor, protože ona zažila všechny profesory, které vyhazovali v 50. letech a kteří se pak vraceli. Jednoho dne jsme se se ženou domluvili a pozvali k nám na Hanspaulku woodcraftery a skauty. To se pak i opakovalo. V červnu, když rozkvetly růže, jsme

→ Zleva doprava:
Belá, Lída a Bedřich,
1956 • Belá, Lída
s Bedřichem brodící
řeku, 1956 • Letní
tábor Belá, Bedřich
hraje na flétnu,
1957

pořádali takovou garden party. Byl jsem v kontaktu s prozatímním náčelnictvem LLM, dostal jsem na starost Svitek a spolu s Ctíradem Švehlou – Bobrem (Ligový ohnivec, který krátce poté s rodinou emigroval na Nový Zéland) jsme vypracovali strojopisnou verzi Svitku a Mistrovství, které pak nechal rozmnožit Vladimír Kysilka – Los. Ale hlavní tahouni obnovy Ligy byli jiní.

V 70. a 80. letech jste se začal zaměřovat i na aktivity, které směřují k zájmu o klimatickou změnu a ničivé důsledky naší civilizace na životní prostředí. Kdy to vše začalo?

Jak jsem zmínil, vystudoval jsem analytickou chemii. Po dokončení studia jsem dostal umístěnku kam mám nastoupit do práce. Měl jsem jít do továrny Spolana Neratovice. Kamarád měl umístěnku na učitele na Praze 6. Naštěstí jsme si to prohodili a já jsem tak chytře nastoupil jako učitel na Břevnově, na krátkou pedagogickou praxi. Pak jsem byl na vojně a poté v laboratoři v Ústředním ústavu geologickém, kde jsem potkal Ivana Rubešku. Já jsem si tehdy dělal kandidaturu a v akademické literatuře

jsem našel novou metodu výzkumu – atomovou absorpční spektrofotometrii. Spolu s kolegy jsme dali dohromady poměrně primitivní přístroj, díky kterému jsme byli schopni stanovit některé prvky, které se jinak zjišťovali těžce. To bylo někdy v letech 1962–63. Udělali jsme s tím velký dojem a hned jsme o tom také s Ivanem napsali knížku, která vyšla česky a anglicky.

Rozhodli jsme se, že o této výzkumné metodě uspořádáme světové sympozium. Podařilo se nám ho zorganizovat v roce 1967, naštěstí v uvolněnější době, takže nám do toho nikdo (až na jeden pokus) nehodil vidle. Bylo to nesmírně podstatné, seznámil jsem se tam se zahraničními kolegy, kteří pochopili, že jsme tu izolovaní a bez soudobé literatury. Začali mi tedy posílat různé časopisy, např. *The Ecologist* či *New scientist*. Ke konci 60. let jsem v *New Scientist* četl článek Michaela Greena, který napsal knížku *Runaway World*. Bylo v ní zmíněno něco o ekologických problémech. V *Ecologist* vyšel v roce 1972 článek *A Blueprint for Survival*. A tam jsem narazil na studii *Meze růstu*. Jeden z mých kolegů mi ji v roce 1972 přivezl z Londýna

a já ji poté na chalupě přeložil. S Římským klubem jsem se sice dostal do kontaktu až později a jen tak povšechně, ale toto dílo na mne mělo zásadní vliv a nakoplo mne to v zájmu o ekologii.

Ekologická sekce...

S tím začali kolegové biologové z Třeboně, že by bylo dobré založit ekologickou společnost, ale v půlce 70. let na to nebyla doba. V roce 1978 už Ekologická sekce ideologicky prošla, a to pod Biologickou společností ČSAV, jejíž předsedou byl prof. Emil Hadač a já místopředsedou. Ekologická sekce se vyznačovala tím, že měla od začátku multidisciplinární charakter. Její členové byli z různých oborů (právníci, lékaři, hydrologové, lesníci, biologové, zemědělstí inženýři...) a já této společnosti vděčím za možnost spolupracovat s právníkem Václavem Mezřickým. Milníkem pak byla slavná zpráva pro Lubomíra Štrougala o stavu životního prostředí, kterou Ekologická sekce vypracovala na konci roku 1983. I díky tomu, že text zprávy unikl na západ a vysílala jej Svobodná Evropa, se lidé v Československu dozvěděli, že životní prostředí u nás je v katastrofálním stavu.

EKOLOGIE

V 90. letech bylo životní prostředí v tak špatném stavu, že i veřejnost žádala, aby se s tím něco udělalo. Díky tomu se mi podařilo připravit klíčové zákony a životní prostředí se od té doby oproti roku 1990 značně zlepšilo.

← Tábor
na Hřmčí
řece, 1951

Na přelomu 80. a 90. let jste se během sametové revoluce vrhl do politiky. Jak jste se stal ministrem?

Ministrem jsem stal tak, že si mne 3. prosince 1989 (byla to neděle) pozval předseda české vlády František Pitra a řekl mi, že dosud nemáme ministerstvo životního prostředí, ale že vláda je chce vytvořit, a jestli bych chtěl být ministrem. Následně mne pozvali na vládu a jmenovali mne zatím ministrem bez portfeje. Dostal jsem dvě kanceláře a mohl jsem nabrat čtyři lidi. Česká národní rada to musela schválit a od 1. ledna to mělo začít fungovat. Vše se mi to naštěstí podařilo zorganizovat. Část členů Ekologické sekce pak vytvořila kádr ministerstva životního prostředí. V 90. letech bylo životní prostředí v tak špatném stavu, že i veřejnost žádala, aby se s tím něco udělalo. Díky tomu se mi podařilo připravit klíčové zákony a životní prostředí se od té doby oproti roku 1990 značně zlepšilo. Ovzduší je však stále nejkritičtější faktor.

Lidi si nicméně všimli, že situace se zčásti stabilizovala, aspoň na slušný evropský průměr.

S klesajícím zájmem lidí klesla i politická odvaha dalších ministrů. Dneska máme rok 2024 a životní prostředí je na stejné úrovni co v roce 2004/2005, což je mi líto. Nové tendence vyjádřené *Zelenou dohodou pro Evropu (Green Deal)* zde nejsou brány dobře. A proč? Ve zkratce, málokdo jim rozumí a čelní politici tomu nefandí. Nikdo nebere ani ony tendence ani životní prostředí za svoji prioritu.

Chtěl byste něco vzkázat na závěr?

Ano, že se stále cítím woodcrafterem i ve svých 88 letech. Když mi bylo 17–18, tak mne woodcraft oslovil a dodnes patří do mého života, stejně jako ty další životní milníky, co jsem zmínil. Dospívání je podle mne doba naprosto klíčová, protože tehdy si člověk vytváří názor na svět. A jako důkaz – my jsme tím pořád ovlivněni a chalupu na Šumavě vedeme jako rozšířený woodcraft. Není tam vodovod, elektřina, žádný bazén. Když přijdou známí, říkám jim – „to je rozšířený woodcraft.“ Nikdy jsem nic jiného nehlídal a nenašel.

Děkuji za rozhovor.

Změny klimatu a duše

Když na nás padne environmentální žal

Text: KAROLÍNA KUPKOVÁ
Foto: Archiv redakce

Ledovce tají, korálové útesy umírají, lesy hoří nebo je žere kůrovec. Létání je největší průšvih, jíst nejde skoro nic, koupit si nové oblečení je taky špatně. A co teprve pořídit si dítě...

Pokud si někdy pokládáte otázku, jak a proč vlastně žít v dnešním světě sužovaném (nejen) klimatickou změnou, věřte, že nejste sami. Environmentální žal je našťestí už známým pojmem a jeho prožívání je naprosto oprávněné a adekvátní situaci.

Už rok a půl chodím pravidelně na psychoterapii. A s každým sezením jsem čím dál tím více vděčná. Sama sobě za to, že něco dělám pro své zdraví, své skvělé paní terapeutce za to, jakým je mi průvodcem, ale hlavně své sociální bublině. V ní je už totiž našťestí něco jako chození na terapii úplně normální součástí života. Ráda bych věřila, že to platí i mimo okruh lidí, v němž se pohybují, statistiky ale ukazují, že to bohužel nebude pravda.

Podle Ministerstva zdravotnictví je v české populaci nízká gramotnost v oblasti duševního zdraví spojená s na Evropu velmi vysokou stigmatizací. Jen 6 % Čechů tak v případě psychických potíží vyhledá pomoc profesionála. Ostatní sebe či své potomky „léčí“ sami, a to nejčastěji časem stráveným s přáteli nebo pobytem v přírodě. Jenže, co když si takový člověk zároveň uvědomuje, jak moc v ohrožení ta příroda je?

Je to normální a důležité

Změny klimatu se u nás bojí 76 % lidí a v mladších generacích toto číslo ještě stoupá. Se strachem, bezmocí nebo frustrací z budoucnosti, tedy s pocity, pro něž se ustálilo označení environmentální žal, se pere přes 80 % lidí do 25 let. A přesto se vždycky najde nějaký chytrák, který nás označí za sněhové vločky, které se jen snaží být in. Podle mě je říkat někomu jak se má cítit zhruba stejná blbost, jako diktovat mu, koho může a nemůže milovat. Pojďme si tedy znovu zopakovat, že mít pocity, dávat je najevo a mluvit o nich je normální, důležité a zdravé. Psychologie už roky ví, jak psychicky i fyzicky destruktivní může být potlačování emocí, a postupně se ukazuje, že nebezpečné to může být i pro naši planetu. Neřešený environmentální žal totiž často vede k pasivitě – u daného člověka zkrátka převládne pocit, že nic nemá smysl. Tím se ale jemu a společnosti, v níž žije, ihned významně snižuje schopnost se klimatickým změnám postavit. Někteří terapeuti o environmentálním žalu mluví vyloženě jako o zdravé reakci, která je nezbytná pro naše přežití.

Co s tím?

Univerzální návod na to, jak se s environmentálním žalem vyrovnat, bohužel neexistuje. Nejčastěji se doporučuje omezit přísun negativních informací, zapojit se do práce environmentálních organizací či si osvojit principy psychohygieny. Přestože se tyto věci mohou člověku

trpícímu žalem zdát povrchní a zbytečné, jejich cílem je změnit úzkost a bezmoc v aktivitu a změnu. Fakt, že v nás současný stav planety vzbuzuje negativní pocity, totiž zároveň znamená, že nám není lhostejný a dává naději, že přece jen dojde ke změně. A právě naděje se napříč studiemi ukazuje jako hlavní cesta z environmentálního žalu. Každý si ji ale musí ve výsledku najít sám. Zatímco někomu bude skutečně fungovat stát se součástí organizací typu *Fridays for Future*, jiný se spokojí třeba s darováním peněz nebo s rozhodnutím změnit své stravovací nebo dopravní návyky. Na internetu lze podobných tipů vyhledat mnoho a některý z nich vám pravděpodobně bude fungovat.

Koneckonců počet vyhledávání sousloví environmentální žal neustále roste a s ním i množství informací, které dokážou pomáhat.

Hledání naděje

Jedním z prvních kroků při řešení jakýchkoliv problémů bývá jejich poznání a přijetí. K tomu nám zde podle mě chybí ještě jedna důležitá informace: environmentální žal není něco, co lze vyřešit. Jak jsem na vlastní kůži zjistila, práce na vlastním duševním zdraví je proces, který musí probíhat v podstatě pořád. Strach z budoucnosti a vlna z vlivu lidstva na planetu vás proto nejspíše nikdy nepřejde. Můžete se ale naučit,

jak tyto pocity přetavit v motivaci či právě v naději. Sama ji aktuálně nacházím v přístupu, který lze shrnout nějak takto: proč se tak bojíme ztráty svých životních standardů, když z nás dělají ty nejvíce nemocné a nejméně šťastné lidi v historii lidstva? Líbí se mi, jak moji vrstevníci sněhové vločky hledají způsoby, jak dělat práci, která je baví, nebo v ní netrávit tolik času. Jak mluví o svých pocitech, respektují odlišnosti druhých či automaticky nedělají to, co od nich chce společnost nebo „tradice“. Ale taky vím, že dříve nebo později si tu naději budu muset hledat zase někde jinde. A víte vy co? Už se na to těším!

CO DĚLAT DÁL

1 Online terapie

portály pro online i fyzické terapie, přes které se dá dobře nalézt terapeut: hedepy.cz, terapie.cz, terap.io

2 Příspěvky u pojišťovny

Některé pojišťovny (VZP, ČPZP, ZPŠ, ZP MV 211, RBP) nabízejí příspěvky na terapie u vybraných terapeutů, opět lze použít při hledání toho vašeho.

(U VZP se jedná o projekt *Zvýšení dostupnosti psychosociální podpory*, kde lze získat příspěvek až 5000 Kč za rok. Pozn. red.)

3 Čtení k tématu

Článek *Why we all need to stop worrying about climate change (and what to do instead)* od Maxe St. Johna na portálu medium.com, kde naleznete víc o přístupu nebojme se budoucnosti.

4 Článek Environmentální žal a co s ním

na stránkách extinctionrebellion.cz: shrnutí tématu a spousta dalších užitečných odkazů, i pro rodiče dětí trpící enviro žalem.

5 Specializovaný terapeut

Zdeňka Voštová, první česká terapeutka, která se zabývá přímo enviro žalem: vostova.cz

Cesta organizace času

Celý rok se chystám zlomit jeden svůj strach. Ale protože mu nejsem vystavován příliš často a situacím spojeným s ním se dlouhodobě vyhýbám, rok se s rokem sešel a žádná změna. Víím o všech benefitech, které mi to přinese, ale nic jsem pro to neudělal. Víím, kdo mi může pomoci a víím, co pro to mám udělat. Ale ani to mě nepohnulo k prvnímu kroku.

JOSEF PORSCHE, Ablákela

Sebepoznání a změna v životě vyžaduje práci. Požadovaná změna v životě nastane málokdy sama od sebe. To spíš přijde ranou osudu, jak říká Laurent Goundell.

V životě narážíme na naše navyklá přesvědčení (*mně tohle nikdy nešlo*), návyky (*takhle jsem s ním mluvil vždycky a nějak to fungovalo*) či strachy (*co si o mě budou myslet?*). Narážíme i na fungování našeho mozku, který podle všeho změny moc nemiluje. Má rád zaběhnuté postupy, umí o věcech přemýšlet, ale měnit to, na co je zvyklý, vyžaduje úsilí. Otázka je proč. Následuje jedna možná odpověď.

Naše pracovní paměť (vědomí) uchovává věci, o kterých právě přemýšlíme. Pomáhá nám uvědomovat si, co se děje kolem nás (*na stůl mi svítí slunce, kolem projelo auto*) – i věci, které se zrovna v našem okolí nevyskytují (hlas přítele, včerejší poradu). Naopak naši dlouhodobou paměť tvoří rozsáhlé úložiště, v němž uchováváme znalosti, které si aktuálně

neuvědomujeme: že máme rádi palačinky, jak se staví týpí či že jsme včera poznali zajímavého člověka. Tiše tam odpočívají, a jakmile je potřebujeme, přesunou se do pracovní paměti, tudíž si je začneme uvědomovat. Když nám někdo položí otázku, jakou barvu má jahoda, odpovíme bez váhání, že červenou, ačkoli tato informace ležela ještě před pár vteřinami v dlouhodobé paměti. Je to automatický proces. A proto, když chceme něco změnit, přemýšlet jinak, jdeme doslova proti našemu mozku. Přemýšlení začíná tehdy, když propojíme informace z prostředí a dlouhodobé paměti novým způsobem. A musíme je propojovat znovu a znovu, abychom mozek naučili „nově myslet“, tedy učinili z nového přesvědčení, z návyku či postoje automatický proces.

Jednou z cest, jak dostat do života změnu, je trénink, připomínání si a plánování. Motivační diáře a kreativní deníky jsou módou posledních let a mnohé jsou skutečně dobré (a také velmi drahé). Co

Den za dnem žijeme své životy, jak jsme zvyklí. Bohužel někdy musí přijít rána osudu, aby nás probírala z apatie a my si začali vážit toho nejcennějšího, co máme.

Laurent Goundell

kdyby ale šel takový deník zjednodušit na jednu stránku na papíře nebo v telefonu či počítači, a to tak, aby nám připomínal to, na čem pracujeme?

Pro podporu svého růstu jsem si vytvořil diář, o který bych se s vámi rád podělil. Je to diář, který může být zároveň deníkem cesty ke změně. Vede mě mými záměry od začátku a na konci se pak mohu ohlédnout. Používám klasický papírový kalendář, ale šel by použít i elektronický. Nejdůležitější je mít všechny úkoly na jednom místě. Každý týden ho otevřu a na volný list papíru si rozplánuji další týden. Ten si dávám do desek s klipem. Rovnou vyhazuji věci a činnosti, které mi neslouží, nemusím dělat apod. Chci, aby byl můj diář naplněný – nejen úkoly, ale tím, co skutečně chci žít.

Na boku mám například uvedeno *Rozvíjím* nebo *Má nejdůležitější věc* či *Ted' pracuji na*. Jde o věci, na které chci myslet, mít je na paměti, na očích, v srdci, tedy mé dlouhodobé cíle. A jim

vymezuji čas. Dříve jsem si u cvičení (např. dechových nebo afirmací) dělal čárky, kdykoli jsem se jim věnoval. A když se objeví nějaká zajímavá věc, dávám ji do kolonky *Nice to have* (tj. *Hezké mít*, tedy není to nutné, ale líbilo by se mi to).

Mám ještě jednu pomůcku, která mi léta slouží k organizaci mimopracovních projektů. Jsou to tři obyčejné papírové šanony, které mám na stole. Ten nejbližší se jmenuje *Plane* a zahrnuje věci, které jsou akutní. (Když tam teď nahlížím, je docela prázdný, pouze článek s nápadem na rodinný výlet a příprava Jarního klíčení.)

Prostřední je označen *Zraje* – zde jsou věci, které čekají na tah někoho jiného, na příhodný čas. (Takže aktuálně příprava na supervizi, složka článků do časopisů Woodcraft a Tomík, složka Kruhy, poznámky k vigilii jedné mé dobré kamarádky.) Do šanonu se nevešlo dokončení rodinného alba za rok 2023, šití kapote Honzíkovi, rodokmen a kartičky na techniky.

Poslední, ten vzadu, je *U ledu*. Shromažďuje věci *Nice to have* nebo věci dlouhodobé. (Když nahlížím dovnitř, tak tam je aktuálně článek o fotovoltaice na náš bytový dům, dopisy mých žáků, které jim mám poslat za rok, nápad na knihu, rytmy na džembe, poukaz na vyšetření za rok, podklady k Blešmu trhu a další.) Šanony mám navíc odstupňované barevně – věci planoucí v červeném, zrající v zeleném a u ledu v modrém – a čas od času jejich obsah projdu a podle priority

AKUTNÍ ČI DŮLEŽITÉ

Jak třídit priority, které na nás čekají v diáři?

Důležité akutní

Věci a činnosti, které je třeba udělat a nejdou vyškrtnout.

Nedůležité akutní

To, co se tváří jako akutní a co mi většinou zadávají ostatní, často na můj úkor. Zde si trénuji umění říkat NE.

Důležité neakutní

Dlouhodobé projekty (např. začít běhat, dokončit knihu), které nezvládnou za jeden den, ale je třeba je začít teď a podnikat kroky. Zároveň jim musím věnovat čas. Často říkám: „nemám čas“, ale ve skutečnosti je to možná „nejsem schopný si čas udělat“.

Nedůležité neakutní

Věci a činnosti, ve kterých jsem angažovaný a nemusím být, věci, které bych dělat rád, ale nemusím (např. dělání svačiny našim velkým dětem). Ty řeším a škrtnám rovnou.

přesunu, nebo rovnou vyhodím. Z vlastní zkušenosti víím, že není možné pracovat na více věcech najednou. Ale tím neustálým připomínáním si na čem pracuji se pomalíčku posouvám. Tedy – v některých věcech.

Co vy na to? Napište mi na: ablakela@gmail.com

Pylová pomazánka

Pyl – to je jemný prášek tvořený samčími pohlavními buňkami semenných rostlin. Slouží rostlinám k pohlavnímu rozmnožování. Pro člověka může být cenným výživovým doplňkem. Obsahuje bílkoviny (v jejichž složení najdeme celou řadu aminokyselin, i těch esenciálních), vitamíny (A, B₁, B₂, B₃, C, E atd.) a minerály. Alergické reakce jsou při ústním podání pylu jen ojedinělé.

VLASTIMIL RŮŽIČKA

PLNÍME ČINY

4J1 Chléb lesa

ČIN: Určí u nás v přírodě 24 druhů divokých rostlin, které mají jedlé kořeny, listy, plody nebo oříšky. Popiš, jakým způsobem je lze upravit k jídlu tak, abys s nimi mohl zpestřit jídelníček (nepočítají se čaje a koření). Jídla s použitím 12 druhů skutečně připrav.

VELKÝ ČIN: Uvař sám na ohni šest naprosto odlišných sytých jídel pro dvě osoby. Základem musí být alespoň z poloviny různé divoké rostliny, které jsi nasbíral. Jako přísady můžeš použít pouze základní suroviny: tuk, mléko, vejce, mouku, sůl, cukr. Při přípravě musí být použito celkem 1½ kg mouky, kterou jsi sám vyrobil (ze žaludů, oddenků orobince apod.)

Literární zdroje

Růžička V. 2008: *Bylinné sirupy*. Bizoni vtr 18 (1): 17.

Růžička V. 2021: *Poklady a nebezpečí močálů*. Woodcraft 32 (1): 22–24.)

Titěra D. 2013: *Včelí produkty mýtů zbavené*. Brázda, Praha, 180 s.

Obrazové zdroje

Radim Sejk, Zub; archiv redakce

Krásně žlutý orobinec v květu najdete barevně na první vnitřní straně obálky (Pozn. red.)

Jak ho seženeme?

Včely pyl sbírají a včelaři jim mohou část jejich sběru odebrat. Tento „rouskový“, směsný pyl v podobě hrudek si můžeme koupit. Nějaký jednodruhový pyl si můžeme v přírodě v období kvetení sbírat. Borový pyl sbírají včely jen občas, orobincový neshbírají, ale nám oba dobře poslouží.

Pokud najdeme někde v parku šikvně nízké borovice, které kvetou a jejichž větve jsou ze země dostupné, tak si pyl sklepeme. Bleděžlutý borový pyl má jemnou vůni pryskyřice. Nejsnáze je ovšem dostupný širově žlutý pyl z orobince. Vyhledáme si u nějakého rybníku pěkný pobřežní porost; orobinec širokolistý je statnější, má větší palice, dá pylu více. Ale musíme ho od půli června hlídat. Orobinec povyroste za den o několik centimetrů. Přijďme-li v ten správný okamžik, je porost žlutý od palic plných pylu. Dobré jsou vysoké gumáky. Opatrně se brodíme, skláníme palice a pyl sklepáváme do plastové krabice (a do očí, do vlasů...). Časem

vždy materiál prosejeme přes cedník do nějaké široké krabice. Zbavíme ho tak hrubých nečistot, hmyzu a pavouků. Za hodinu můžeme nasbírat téměř půl kila pylu. Doma ho ještě prosejeme přes jemné sítko (oddělíme drobounký hmyz a jeho larvičky). Já ho pak nechám pár dní vyvětrat a nakonec ho na deset minut ohřeji (dосуším) v troubě nastavené na 100 °C. Ze zvyku ho skladuji v mrazáku, je to jistota.

Jak pyl rozmočíme?

Včelaři doporučují před konzumací pyl několik dní rozmočit v naředěném medu. Trochu se tím rozvolní obal pylových zrněk a obsažené látky se zpřístupní našemu trávení. Pyl ovšem můžeme rozmočit v jakémkoliv sirupu. Já používám pampeliškový. Má oproti medu „šmrnc“ – kyselost od kyseliny citronové, nahořklost od pampeliškového mléka.

Nasbíráme si na louce květenství pampelišek, zalijeme vroucí vodou a necháme asi půl dne vyluhovat. Šťávu scedíme, vymačkáme. Na 1l šťávy případnou

2 kg cukru, dvě rovné čajové lžičky kyseliny citronové a šťáva ze dvou citronů. Odlijeme polovinu šťávy a přidáme do ní veškerý cukr a kyselinu citronovou. Za stálého míchání přivedeme k varu, povaříme několik minut, sbíráme pěnu. Dolijeme druhou půlku šťávy, provedeme šťávu ze dvou citronů, přivedeme krátce k varu, sesbíráme pěnu. Získáme asi dva litry sirupu.

Kam s ním?

Jednou mi dcera doporučila pojmout to jako „medové máslo“, které se dělává na letních táborech. Určitě, ale másla jen trochu! Takže konkrétně ten krajáč pylové pomazánky pro zahradní slavnost konanou na táboře na Kosím potoce v létě roku 2023 vznikl takto: Nechal jsem několik dní rozmočit kilogram orobincového pylu v o něco více než litru pampeliškového sirupu. Pak jsem utřel jednu kostku másla (¼ kg) a smíchal ji s rozmočeným pylem. Natřená na prosté placky z hrubé mouky šla pomazánka dobře na odbyt.

Zálesácká maturita daleko na severu

aneb jak jsem se zranil sekerou v divočině

Text: PETR VILHELM, Willy
Foto: ZDEŇKA VILHELMOVÁ

Chůze náročným terénem umožňovala rychlost tak dva až tři kilometry v hodině a po celém dni jsme večer byli docela unaveni.

Dnes už vím, že jakousi zálesáckou maturitu člověk nesloží dřív, než se sekerou párkrát zraní. Prostě potřebuje k tomuhle nástroji teprve získat ten správný respekt.

První větší zkušenosti se sekerou jsem začal nabírat asi v jedenácti letech. Vstoupil jsem tehdy do oddílu ochránců přírody s názvem Stopaři. Před odjezdem na svůj první tábor jsem uprosil rodiče, abych si s sebou mohl vzít jednu ze seker, které jsem objevil ve sklepě. Táta ji v práci nabrousil a nasadil jí nové topůrko.

Sekera nebyla z nejllehčích, a tak se dalo očekávat, že první zranění přijde brzy. Tábornická výuka včetně práce se sekerou byla v oddíle na docela dobré úrovni. Naučil jsem se tam mnoho, ale přesto, ještě než jsem dokončil devítiletku, byl jsem dvakrát na šití a pokaždé to bylo na táboře. Jednou to bylo při dělání třísek, to jsem si málem usekl ukazovák na levé ruce. Takto vyškolen jsem pak už nikdy v životě „nemachroval“ a na špalku hloupě nepřidržel stojící a kymácející se úzké polínko prsty druhé ruky. Podruhé mi při štípání z ostří sekery při rozmachu odlétlo už zaseknuté sukovaté borové poleno. Já mladý a silný v té chvíli však už chtěl velkou ranou štípnutí dokončit, ale místo toho jsem jen promáchnul náhle

zlehklou sekerou jen mimo špalek. Ostří skončilo až v mé holení kosti. Od té doby u špalku vždy stojím bezpečně rozkročen, místo zbytečně velké síly využívám spíš mozku a raději předem pečlivě hledám nejvhodnější místo, kam sekeru zaseknout.

Pak jsem měl dlouhou pauzu. Třetí seknutí na sebe nechalo čekat celých 25 let. Stalo se to při putování v jednom málo navštěvovaném švédském pohoří Hotagen. Vyrázili jsme do Laponska se Zdenkou, společně ještě s Apačem a jeho ženou Zlatou. V téhle oblasti divočinou nevedly žádné značené stezky ani lesní cesty. Z mapy jsme vyčetli, že je zde jen pár otevřených tradičních laponských drnových chat s názvem *kota*. Celý přechod jsme naplánovali na 7 dní. Pro přesun bylo nutné umět ovládat kompas a dobře pracovat s mapou. Otevřená tundra se skalnatými hřebeny se tu střídala se smrkovou tajgou. Mezi tím spousta bažin, říček a velkých jezer.

Divočina to byla nádherná – stáda sobů a zrající brusinky. Nacházeli jsme i ony laponské *koty*, sobí parohy, ba dokonce i lebku losa – bohužel už s okousanými parohy. Cestování to bylo fyzicky celkem náročné – prodírání se lesem nebo opatrné přecházení bažin střídalo dobrodružné brodění potoků. Chůze náročným terénem umožňovala

PLNÍME ČINY

4P2 Ošetření ran

ČIN: Podrobně popiš ošetření tržných, řezných a zhmožděných ran, postup při tepenném krvácení.

VELKÝ ČIN: Poskytni skutečnou první pomoc při vážném poranění.

➤ Zleva doprava:
Hledám z vrcholu koty kudy budeme pokračovat dál • Vzhůru zpět do divočiny po ošetření zranění • Stará losí lebka • Takhle vypadalo seknutí po několika dnech

rychlost tak 2–3 kilometry v hodině a po celém dni jsme večer byli docela unaveni. Zhruba v polovině putování jsme navečer dorazili k místu, kde podle mapy měla stát laponská kóta. Po náročném a vlhkém dni jsme se těšili, že večer strávíme pod střechou někde u kamen. Našli jsme však jen trochu ohořelých dřev a torzo roztavených kamínků. Nezbylo nic jiného, než postavit přístřešky. Už za šera jsem se ještě vypravil pro nějakou větší kládu.

V té době jsem doma používal lesnickou sekeru od Gransfors Bruck a byl jsem na ni za ta léta zvyklý. S sebou do Skandinávie jsem si ale na zkoušku vzal novou menší tábornickou sekerku od Hultaforsu. Těžko říct, co mělo na svědomí moji nepozornost, snad únava nebo zklamání z nenalezení chaty. Patrně hlavní příčinou bylo, že jsem si ještě nezvykl na trochu jiný tvar topírka u nové sekerky. A tak mi při rutinním osekávání větví již padlé břízy sekera nečekaně sklouzla po kládě tak, že prosekla moji úplně novou goretexovou pohorku. Ostří sekerky proniklo skrz špičku pravé boty tak, že mi shora rozštíplo prakticky po celé délce malíček. Bota byla hned plná krve! Nebyl to zrovna příjemný pocit.

Byli jsme docela daleko v divočině a nejbližší městečko s lékařem bylo minimálně 100 km. Naše auto stálo na druhé straně pohoří vzdáleno tak dva dni chůze opačným směrem.

Hned jsem si uvědomil, jak se to všechno komplikuje. Byli jsme docela daleko v divočině a nejbližší městečko s lékařem bylo minimálně 100 km. Naše auto stálo na druhé straně pohoří vzdáleno tak dva dni chůze opačným směrem.

Dobelhal jsem se k tábořišti a oznámil jim tu novinku. Štěstí v neštěstí bylo, že Apač je lékař, i když v poněkud jiném oboru. Po shlédnutí rány jen zkonstatoval, že už je to docela dávno, kdy na škole měli praxi na zašívání ran. Ale na druhou stranu prohlásil, že mám opravdu kliku, neboť má s sebou v lékárnice dokonce injekci mesocainu a malé balení s chirurgickou jehlou a nití. Od seknutí neuplynula ani půl hodina a já už za svitu baterky

s nohou na kládě inkasoval první stehy. Velmi se uplatnily nářadové kleště, se kterými se lépe vedla prohnutá jehla skrz tuhou kůži malíkové hrany. Nitě nebylo moc, vystačila jen na část rány, zbytek seknutí musel Apač improvizovaně stáhnout pomocí tzv. mašliček* nastříhaných z leukoplastu.

Péče o mne byla korunována konzumací dávky širokospektrálních antibiotik. Noc byla nepohodlná, rána přišla k sobě, a tak jsem si z batohu musel udělat jakousi vyvýšeninu a na ni dát nohu. Spal jsem jen přerušovaně. Ráno po převazu jsme dali hlavy dohromady. Vybrali jsme na mapě trasu k nejbližší lesní cestě. Všechny těžké věci z mého batohu si ostatní rozdělili mezi sebe a já zabalil jen to lehké – spacák, oděvy atd. A než mi Apač vytvořil jakési březové berle, vyndal jsem z KPZ stříbrnou lepící pásku (*duct tape*) – ano je to ona slavná páska, která dobře posloužila i ve vesmíru při opravě Apolla 13. Páskou jsem omotal a stáhl proseknutou pohorku tak, aby do ní pokud možno nevnikala hrubá nečistota. Pak jsem si na ovázanou nohu nandal ponožku a igelitový pytlík (ten měl zabránit proniknutí vlhkosti a špíny přímo k obvazu). A pak za značného přemáhání jsem si nakonec botu obul a pořádně utáhl tkaničky. Ostatní si zatím zabalili, uklidili tábořiště a mohli jsme vyrazit.

Chůze s berlemi ve vysokém borůvčí nebyla moc dobrá. Berle se při posouvání dopředu zahrávaly o keříčky a co chvíli jsem přepadával

směrem dopředu. Pádu jsem zabránil jedině tím, že jsem došlápl na zraněnou nohu. Zjistil jsem, že díky obuté botě není citlivost rány tak velká a že nakonec chůzi nejspíš zvládnou jenom s jednou holí. Zahodil jsem berle a uřízl si jednoduchou hůl. Nebyla to závratná rychlost, ale přeci jen jsme se během celého dne nakonec dokázali dostat až k oné vytoužené lesní cestě.

Tam jsme si se ženou zbudovali tábořiště a zůstali dva dni sami. Naši přátelé se zatím přes hory přesunuli zpět k našemu autu, potom s ním objeli celé pohoří a v podvečer dorazili k našemu táboru. Rána se mezitím slušně zacelila, a tak jsme ani nejeli někde k doktorovi. Jen jsme kvůli mému omezení upravili plán cesty a více se zaměřili na návštěvu skanzenů a podobně.

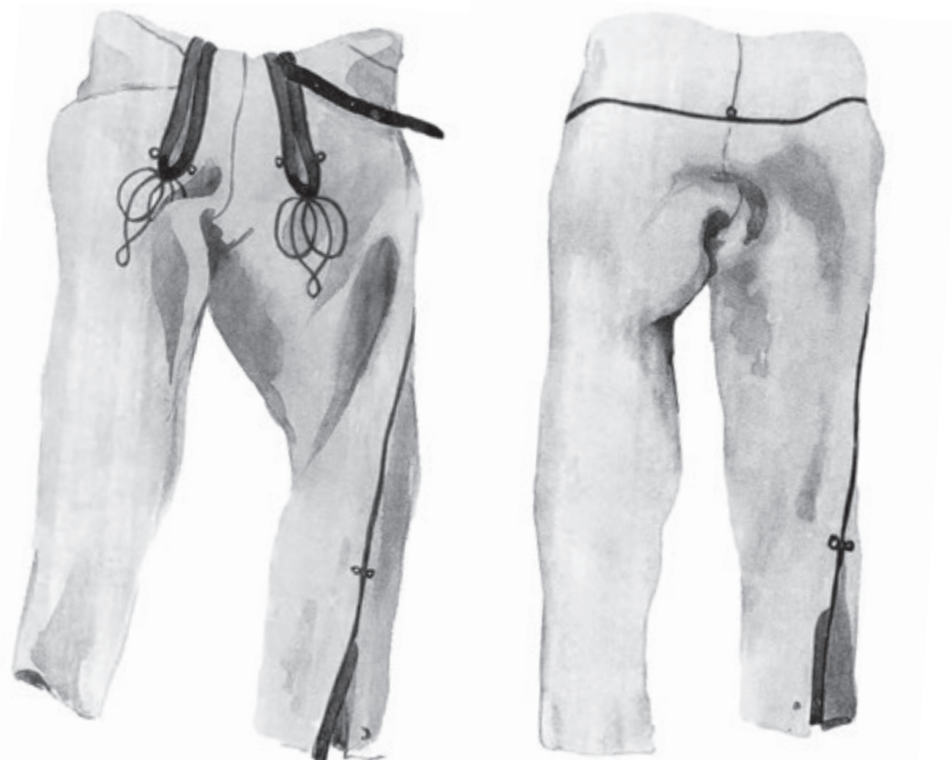
Teprve po více než 10 dnech jsem doma navštívil doktora. Lékař obhlédl ránu a ocenil ošetření v polních podmínkách. Pro jistotu mne poslal na rentgen, a tak jsem se dozvěděl, že jsem si ten prst nejen rozsekl, ale i zlomil. Na památku mi na malíčku pravé nohy roste zvláště zalomený nehet.

Snad jen pro zajímavost dodávám, že Apačovi – Tewlikitovi bylo za poskytnutí kvalitní první pomoci udělen velký čin z orlího pera 4P2.

* Dnes si na cesty mimo civilizaci můžete do své lékárníčky pořídit praktické fixační náplastové stehy. (Pozn. red.)

Nohavice

TOMÁŠ JURKOVIČ, Manehonga

Doposud jsme to v našem krojovém seriálu měli co do pracovních postupů snadné, nebo téměř snadné. Dnes tomu bude jinak. Povíme si totiž něco o tom, jak se zhotovují kalhoty, jinak též nohavice, nohavky, chološně nebo portky.

A jejich výroba opravdu snadná není. Spíš je to taková maturita vážného zájemce o oděv v tradičním karpatském duchu.

Původně se vyráběly z doma dělaného sukna, látky, kterou jde nejlépe nahradit bílou vlněnou vojenskou dekou. Stejnou, o jaké jsme tu psali v kapitole o šití svrchního kabátu zvaného huňa. Byly tudíž značně kousavé a z toho důvodu se pod ně nosily dlouhé, ke kotníkům se zužující gatě, které jsme si na tomto místě už také před časem

představili. Šlo proto o oděv určený do chladných podmínek, na zimu anebo do studeného horského počasí s deštěm. Tam byly soukenné nohavice velmi praktické, protože ovčí vlna hřeje, jak známo, i mokrá.

Budeš-li si za výrobu soukenných nohavic chtít započítat čin, zhotov si spolu s nimi zároveň i ty zúžené gatě dle obrázku vpravo na str. 46 v loňském *Woodcraftu* (3/2023). Vznikne tak komplet naplňující podmínku b) *bruchy a nohavice* činu

← Zleva doprava:
Nohavice z Fačkova
zepředu (1) •
Nohavice z Fačkova
zezadu (2) • Celý
kroj z Východné (3)

3EE3 Mužské historické oblečení, viz následující dvoustrana, vpravo nahoře. Pokud máš už podle našich návodů ušité obyčejné (nezúžené) gatě a košili a šiješ vše v ruce, budeš tak mít splněny podmínky pro udělení činu i velkého činu 3EE3.

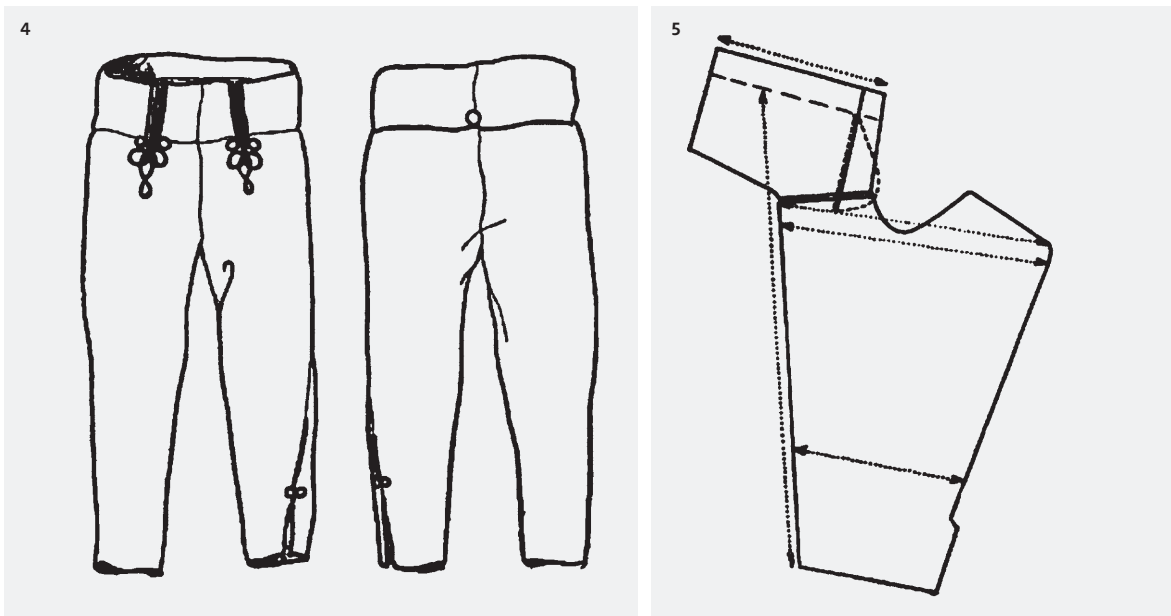
Pojem „bruchy“ tu odpovídá spodní vrstvě, tedy gatím. Pojem „nohavice“ je nám srozumitelný dodnes a dává tušit, že šlo původně o dva oddělené kusy oděvu (tak trochu na způsob indiánských legín), které si nositel

upevňoval na opasek. Aby mohly kalhoty, které si ušiješ, být i stylově ozdobené, ukážeme si výroby varianty, která se kdysi nosila v okolí Rajecké Lesné a Fačkova, viz (1, 2).

Při šití určitě začni tím, že si velmi pečlivě vytvoříš stříh. Nejsi-li opravdu zdatný krejčí, pak se ti ze všeho nejvíc vyplatí nespěchat a celý postup si nejprve ozkoušet nanečisto na přípravném modelu nohavic z vlizelínu, netkané textilie, která je k dostání v galanteriích. Teprve až budeš mít

stříh dokonale vyzkoušený a budeš mít ověřené, že ti vlizelínový model dobře padne, pusť se do stříhání a šití z vlny. Pokud ti ve škole dobře šla geometrie a konstrukce trojúhelníků a jiných tvarů podle zadaných parametrů, budeš mít nepochybnou výhodu i při následující konstrukci stříhu nohavic.

Při tvorbě stříhu postupuj podle návodu na obrázku viz (4, 5). Horní šikmá dvojšipka je polovina obvodu v pase, svislá dvojšipka znamená délku od pasu po

kotník, zbylé tři šikmé dvojšipky představují polovinu obvodu v bocích, obvod stehna v rozkroku a obvod lýtku. K míře od pasu po kotník připočítej ještě cca 6 cm na takzvaný obalek, tunýlek, kterým se provléká opasek. Také ještě připočti ke všem mírám dva další centimetry, které se spotřebují na stehy. Na spodní části nohavice nechej v délce 15 cm cca 2 cm více látky na rozparky.

Na obrázku č. 5 jistě vidíš, že tam mají střih sestavený ze dvou částí: pětiúhelníkového vrchního dílu (takzvaný závinek) a lichoběžníkovité nohavice s vykousnutým výstřihem tvaru paraboly. Výška závinku ve špičce by měla být $\frac{1}{2}$ délky tvého chodidla plus 6 cm. Délka delších stran nohavicového dílu pak odpovídá vzdálenosti od kyčle po kotník, délka nohavice v parabolovém výřezu je délka od rozkroku po kotník. Délka místa

našití závinku na nohavici je $\frac{1}{4}$ obvodu boků a shodné jsou proto i rozměry obou šikmých stran závinku. A shodná tudíž musí být i délka té části nohavice, která na obrázku č. 5 vede od pravého konce „parabolového výřezu“ k místu, kde se střih nohavice lomí do L směrem ke kotníku. Úhel, do kterého se lomí L, musí odpovídat úhlu zalomení pětiúhelníkového závinku. Spodek nohavice by měl mít minimálně rozměr obvodu nohy v kotníku.

Pětiúhelníkový závinek se dá při při finálním střihání vlněné látky nastříhnout i z jednoho kusu spolu s nohavicí. Varianta, kdy se závinek přišívá zvlášť, je starší a má tu výhodu, že se střih snáze tvoří a že se při střihání nespotřebuje tolik látky. Při střihání parabolického výřezu si schovej vystřižené části, budeš je potřebovat později.

Hotovo? Tak teď to celé vystříhni ještě jednou v zrcadlové

verzi, aby kalhoty měly i druhou půlku, a můžeme začít sešívát. Tradičně se nejprve sešijí délky nohavic (od rozparků do vrcholu L zlomu). Při šití z vlny se má jedna nohavice šít zdola nahoru, druhá opačně, aby se výsledné kalhoty nezkroutily do vrtule. Do švu se také rovnou na ozdobu vkládala zelená vlněná ručně kroucená šňůrka (1, 2).

Následně se (pokud šiješ dvoudílnou variantu střihu nohavice) nahoru našijí závinke. Nejprve na místo, které vidíš na obrázku č. 5, potom zbylou volnou šikmou stranou na poslední volnou šikmou stranu nohavice, na které tím zůstane nahoře nikam nepřisítý jen „parabolický výřez“.

Pokud máš hotovo až do tohoto bodu, čeká tě nyní nastřížení předních rozparků. Na nákrese č. 5 je to ta plná čára shora dolů v pravé části pětiúhelníkového závinku. Ve vrchní části závinku odměř od pravého

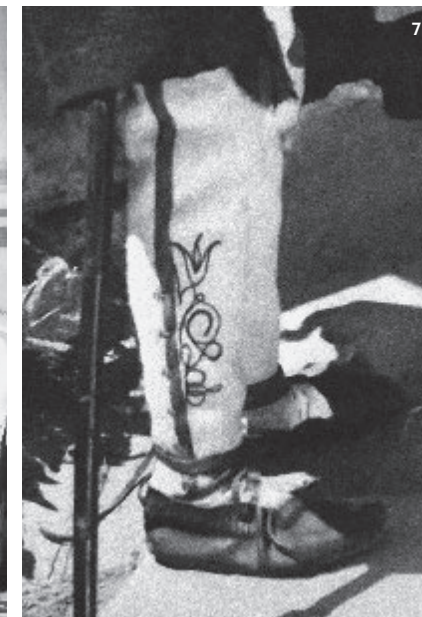
kraje cca 4 cm, dole cca 8 cm, propoj čarou a tu rozstříhni. Vznikne tím základ pro oba horní rozparky.

Teď můžeš obě nohavice konečně sešít k sobě, v místě takzvaného sedu, po celé jeho délce. Doporučuje se prošívat sed několikrát, je to hodně namáhavá část výsledných kalhot.

V tomto bodě je dobré otočit to všechno naruby a věnovat pozornost vnitřním švům a ideálně je olemovat, aby se netřepily a nedřely.

Teď ještě budeme věnovat pozornost rozparkům. Vezmi jemnou černou vlněnou látku a olemuj s ní takzvaně „na obrátku“ obě věčka i oba spodní rozparky.

Nakonec ještě zahni pas o těch zmíněných 5–6 cm a sešij tunýlek (obalek) kolmým obrubovým stehem. A teď vezmi ty dřívě pečlivě uschované „parabolické výkroje“ z nohavic a stejným stehem je podle obrázku č. 5 našij

PLNÍME ČINY

3EE3 Mužské historické oblečení

Výrob dle dobového vzoru:

- a) kalhoty
- b) bruchy a nohavice
- c) tuniku

ČIN: 1 podmínka

VELKÝ ČIN: 2 podmínky, obojí ušij v ruce

← Zleva doprava:
Střih (4,5) • Císař
František Josef
v husarské uniformě (6) •
Chološně (7)

napravo a nalevo od padacího mostu kalhot. Budou plnit velice praktickou funkci optické bariéry, znemožňující, aby výsledným nohavicím bylo vidět do poklopce. Váš se také podle toho nazývají záscery. Takto vzniklým výstřihům poklopce typu padací most se říká prozaicky věčka. Typ nohavic, které tu představujeme, má věčka dvě, jedno vpravo, jedno vlevo. U starších typů nohavic se někdy vidá jen jediné věčko na jedné straně.

Rozparky u kotníků poté opatři jedním až čtyřmi spínacími háčky z galanterie. (7)

Pokud máš všechno hotovo až sem, zbývá ti už „jen“ podle obrázku vyšít nohavice kroucenou vlněnou šňůrou (použil jsem doma dělané samosvorné pletence ze dvou pramenů). Výšivka vede po švech nohavic a kolem věček. Dokládá, že se výzdoba nohavic se inspirovala vojenskými kalhotami

husarského vojska (6), které prý zase tyto dekory údajně převzalo z tureckých uniforem.

Nakonec výsledné nohavice opatři řemenem, aby ti držely na bocích. Ideální je co nejobyčejnější, klasický kožený. V horských oblastech se dříve používal i několik metrů čítající veledlouhý řemen, který měl praktické využití při stahování dřeva během práce v lesích. Při slavnostních příležitostech ho jeho majitel nosil obtočený kolem boků jako frajerskou ozdobu. (3, 8).*

Pokud byly nohavice určeny pro svátek, bývaly kdysi i velice krásně vyšívány. Podívej se na například na obrázky goralských portek z Lendaku. (8, 9)

A to už je o karpatských nohavicích opravdu všechno. Držím palce, pokud se pustíš do šití.

* Obrázky s čísly 8–10 najdete na poslední vnitřní straně obálky v barevném provedení.

Sušená marmeláda

VLASTIMIL RŮŽIČKA

Roky jsem se tou nadějí kočil. A zavařoval jsem. A čas plynul a pracoval. Nakonec se ta naděje naplnila a já mám úžasnou malou vnučku Emilku. A ta je s to se o dědovu po mnoho let sušenou marmeládku poprat.

Jablečnou marmeládu jistě vyrábíte leckdo. Doporučím vám postup, kterým si ušetříte část práce s vařením (doprovázeném šplícháním té napalMOVÉ hmoty po celé kuchyni). No a pak ta hlavní rada: Nechte pracovat čas.

Jaký je můj pracovní postup? Jablka okrájím, vykrájím a semelu na masovém mlýnku. Na tři plechy do trouby dám po 2 kg protlaku a polotovar dám s větřákem zapéct na půl hodiny při 170 °C. Občas směs prohrábnu a nakonec ji nechám při pootevřené troubě odpařit. Druhý den proces zopakuju a pak ještě do třetice. Po třech dnech zahuštěnou horkou hmotu shrnu do hrnce a přidám cukr a koření. Krátce povařím, aby se vše

spojilo (proti stříkající hmotě se kryju pokličkou), a sběračkou plním do sklenic. Ty jsem samozřejmě předem řádně umyl a nechal vzhůru dnem otočené na čisté utěrce uschnout. Otrů okraj (pokud jsem na něj něco kápl), sklenice dám do trouby a pustím tak na 150 °C horní gril, aby povrch marmelády trošku oschl, nebo se celý vršek alespoň rozpálil. V rozprašovači mám libovolný destilát, kterým vršek a celofán postříkám a sklenice převážu. A nechám pracovat čas. Za dva tři roky se obsah seschne na polovinu. Zpočátku to kontroluju, ale když pracujete v čistotě, nějaká ta skvrnka plísň se objeví jen zcela výjimečně. Sušená marmeláda neustále zvolna sesychá

SUROVINY

Na 1 kg jablečného protlaku

- 10 dkg cukru
- půl rovné kávové (té malé) lžičky koření

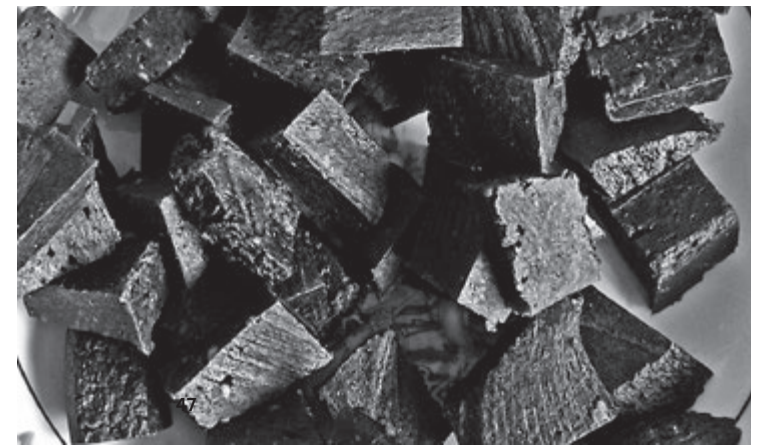
Směs koření

- 15 dílů citrónové kůry
- 10 dílů zázvoru
- 8 dílů nového koření
- 6 dílů skořice
- 6 dílů badyánu
- 2 díly hřebíčku
- 2 díly kardamomu
- 1 díl muškátového oříšku

A na převázání je potřeba celofán, tedy celofánové přířezy k tomu určené; celofán, do kterého lze zabalit kyticí květin není prodyšný.

a vydrží věčně. Teď jsem začal spotřebovávat velkou úrodu z roku 2014.

Vyndat tuhý obsah ze sklenice ovšem není jednoduché. V hlubších sklenicích blok ovocné hmoty obvykle opatrně rozříznou těžkým tesákem na poloviny až čtvrtiny a následným páčením se jednotlivé díly snažím dostat od sebe a odtrhnout ode dna. Nesmíte nešikovně zapáčit o sklenici, aby vám nepraskla. No a pak už jen nakrájet na malé kousky, případně je dát na chvíli do trouby při 100 °C, aby povrch zaschl. Vzhledem, konzistencí i chutí jsou kousky sušené jablečné marmelády nejvíce podobné datlím.

Orlí pera a jejich smysl

Jsou někdy kmenové rady orlích per ve kmenech papežtější než papež; tedy woodcrafterštější než sám Seton? Na Biminjiho krátký povzdech reagoval Willy a zde si můžete oba texty přečíst.

ODBORNÁ PERLIČKA

Před časem jsem se bavil s Willym o podmínkách plnění činů. Zmínil jsem příklad mého syna, který si chtěl splnit čin *Historické osobnosti*. Myslím, že byl na něj dobře připraven a měl dobrý nápad, jak to udělat: na družinové výpravě či výpravách by jako rádce postupně vybrané osobnosti představoval mladším členům své družinky. Oni by se něčemu přiučili, on by si splnil čin. Když ale zjistil, že by to nemohlo být uznáno, protože by měl správně „pohovořit před odborníkem“, vzdal to. Ne proto, že by si nevěřil, ale pro komplikaci, kde shánět příslušného odborníka. S Willym jsme diskutovali, kdo by v tomto případě mohl být tím odborníkem. Nejspíše nějaký historik (přes soudobé dějiny, pokud by se jednalo o osobnosti 20. století). Dokážu si však snadno představit, že by toho běžný historik nevěděl o daných lidech o moc víc než syn.

Vzpomněl jsem si na tuto diskusi, když jsem koncem září 2023 navštívil výstavu *Jednou skautem, navždy skautem*, kterou u příležitosti 30. výročí vzniku skautského střediska v Milevsku uspořádalo Milevské muzeum a milevští skauti ve spolupráci s Národním muzeem v Praze a Prácheňským muzeem v Písku. Staré skautské artefakty (kroje, výrobky, vybavení, publikace) zapůjčilo na tuto výstavu především Národní muzeum. Hned v první vitrině byla pěkná souprava na rozdělávání ohně třením dřev, údajně ze 30. let 20. století. Svidřík byl obyčejný, široké a tenké prkénko mnohokrát provrtané, tulejka chyběla, ale dlouhý luk z větve neobvyklého tvaru byl impozantní. Co však bylo na tomto artefaktu nejpozoruhodnější, byl jeho popis: *Dřevěné křesadlo (!) na rozdělávání ohně*.

Na luku byl nalepený drobný štítek s inventárním číslem, jednalo se tedy o regulérní muzejní sbírkový předmět, který kdysi prošel rukama nějakého odborníka z Národního muzea, možná historika, který ho popsal a nazval. Co to ale bylo za odborníka, který nazval tuto soupravu „křesadlem“, i když s ním není možné nijak křísnout (maximálně tak třísknout o zem)? Uvědomil jsem si, že jít za takovým či podobným odborníkem, aby mi dosvědčil

Někdy má možná větší cenu pobavit či poučit své přátele, neoborníky, než plnit čin pro čin za svědectví nudícího se odborníka.

mé znalosti, třeba o rozdělávání ohně, by asi nebylo žádné terno a snaha by se minula účinkem, resp. snaha by byla ztrátou času pro obě strany.

Co tím chci vlastně říct, kromě toho, abych vás pobavil? Že bychom měli při plnění činů hledat určitou proporcionalitu. Přemýšlet, jestli někdy nemá větší cenu pobavit či poučit své přátele – neoborníky, než plnit čin pro čin za svědectví nudícího se odborníka. Zde bych se přimlouval za větší flexibilitu, kde by konečné slovo neměla litera *Svitku*, ale kmenová rada orlích per.

FRANTIŠEK KOŽÍŠEK, Biminiji

Foto: Martin Lehký

DO SLOVA A DO PÍSMENE

Jedním z největších problémů LLM při stoupaní na horu je právě schvalování orlích per v kmenech – protože kmenové rady orlích per jsou bohužel často bezmezne oddány právě jen a jen literě *Svitku*.

Proč tomu tak je má příčin více. Třeba je to jedna z věcí, která zůstala ještě z dob Bílého Wampumu. Příliš přehnaný význam udělení každého OP potažmo pak titulu lesní moudrosti. Tehdy bylo získání titulu LM téměř jediná možnost, jak ostatním ukázat, že jsi na sobě jako woodcrafter zapracoval, a mnohdy to slibovalo i „služební postup“.

Obřad slavnostního udělení je v prvé řadě viditelné ocenění jednotlivce před ostatními účastníky. Ta touha být takto slavnostně dekorován je samozřejmě pro ostatní dobrou motivací zamakat a pak prožít kromě svého sebezrovoje i to blaho udělení. Bohužel, ač si namlouváme, že to tak není, je tu i obava, že by nám do toho výtahu slávy náhodou mohl naskočit někdo nějakým podvodem. A tady je zakopaný pes.

Tento systém není špatný, jen se nám z prostředku stal cíl. Bohužel i dnes je titul LM jakousi vstupenkou do lepší společnosti. A i když ti s vysokými tituly tvrdí, že přísnou kontrolou OP jen pomáhají adeptům k dokonalosti, tak v prvé řadě kontrolují, jestli to někdo splnil stejně důkladně jako oni. Myslím, že úmyslných podvodníků je málo a pokud jsou, přemýšlím, jaká je vlastně jejich motivace podvádět. Má skutečně udělený titul LM ve woodcraftu takový význam, že stojí za to podvádět? Jinými slovy – nepřeháníme to s téměř posvátnou atmosférou, pompézností a heroičností při udělení?

Pravdou ale také je, že asi nelze uplatňovat stejnou motivaci a ocenění u Malé lóže a u Velké lóže. Tady by možná stálo za to se zamyslet a dořešit to. Děti asi budou mít větší tendenci si cestu k pochvalě usnadňovat.

Domnívám se, že za „chybným“ plněním OP je ale většinou nesprávné pochopení zadání. Anebo si OP lidé prostě plní jen na své úrovni – fyzické, intelektuální, manuální, duševní. Oni nechťejí

podvádět, ale stejně pak musí podstoupit mnohdy téměř nesnesitelné martyrium kontroly ze strany ROP, což mnohdy působí demotivačně. Přesto, že se to odehrává mezi kamarády, pořád to pak příliš připomíná zkoušení u tabule! Tady ale bohužel jsou jen dvě známky, 1 nebo 5 (splnil / nesplnil).

Aby měla kmenová ROP jistotou, že neposvěti nějakou levárnu a náhodou neudělí OP jen na základě halabala splněných OP titul LM, raději neuplatňuji

Jít po smyslu orlích per a ne po zadání je pro mne do budoucna úplně zásadní podmínka. Protože pak má každá ROP otevřenou cestu pro vlastní rozhodování, kde může v klidu zohlednit i startovací podmínky a přirozené schopnosti jednotlivých plničů.

svůj zdravý rozum a je pro jejich zodpovědné rozhodování nejjednodušší upnout se logicky k dikci *Svitku*. A proto jsou také při plnění OP bohužel často vyžadovány ony asistence odborníků, protože požadavky OP už jsou tak složité a náročné, že tomu obyčejný woodcrafter, byť člen ROP, nerozumí.

Proto pravidelně léta dochází na ÚROP otázky pro přesné vysvětlení zadání OP, aby neudělali chybu a my ÚROP někdy žasneme nad neschopností ROP samostatně myslet. A nebo ke škodě věci ÚROP naskakuje na stejnou vlnu a dále do detailu rozebírá každé slovo, milimetr, vteřinu, ... a myslí si, že dělá to nejlepší. Někteří členové ÚROP v tomto zdokonalování vidí dokonce hlavní smysl své práce.

Tak třeba na základě dlouhé a za mne pak už nesmyslné diskuze – co je surovina, základní

surovina a polotovary – vznikají téměř neskutečné věci. Když se pak podíváte na podmínky orlího pera 4G7 *Studené pokrmy* a najdete si k nim všechny vysvětlivky, jde o elaborát téměř nesrozumitelný. A přitom jde jen o to, že by člověk mohl zkusit doma připravit nějaké jednoduché studené pokrmy.

Dnes jsem přesvědčen, a to jsem spoluautorem *Knihy orlích per (Svitku)*, že tak, jak byla už od počátku nastavena – tedy jako seznam konkrétních přesně stanovených úkolů – je to špatně. Dáleko správnější by bylo tam minimálně dopsat, čeho chceme splněním daného OP u člověka dosáhnout. Např. chci, aby někdo uměl pracovat s nožem – tedy, aby znal a seznámil se s pravidly, zásadami a grify, bez kterých to nejde. Zadat kolik jakých výrobků musí člověk nožem vyrobit, to je pak jen inspirací. Pokud někdo dokáže tyhle věci předvést na pěti výrobcích, není nutné jich udělat 15, ale nevadí mi, když je udělá – samozřejmě mu to dodá další jistotu a rutinu. A naopak, že někdo upízlá všech těch 15 výrobků nemusí být zárukou, že pochopil základy práce s nožem.

Jít po smyslu orlích per a ne po zadání je pro mne do budoucna úplně zásadní podmínka. Protože pak má každá ROP otevřenou cestu pro vlastní rozhodování, kde může v klidu zohlednit i startovací podmínky a přirozené schopnosti jednotlivých plničů.

Tak mne napadá, že vlastně úplně základní chybou je vůbec současná činnost jakékoliv ROP a i ÚROP. Místo, aby tady tihle lidé byli pro to, že inspirují a podporují pokud možno každého woodcraftera vyzkoušet si co nejvíce znalostí a dovedností, tak se z nich stávají kontrolori kvality a náročnosti. Je úsměvné, že vytváříme v LLM prostředí pro práci takových drábů i při takových činnostech, jako je třeba výroba mokasín, přespání venku, uběhnutí 100 metrů, ... doplňte si každý sám.

Upřímně – většina našich orlích per nejsou nějaké mimořádné schopnosti, které nás udělením titulu LM opravňují povyšovat člověka na něco extrémně dokonalého.

S modrou oblohou

PETR VILHELM, Willy

S málem králem

Kapsář, univerzální pomocník

Tak jsem tak uvažovala, co by se hodilo jako další výrobek. Něco užitečného. To ano. Nás šilenců, co vyrábíme věci čistě pro radost, není mnoho. Nakonec jsem oslovila kamarády a známé, čili bytosti racionální. Prý: „Dej tam kapsář, ten se hodí vždycky a je to taková dobrá věc do šeltru, aby tam člověk neměl binec.“

Tak tedy dobrá. Ať je to kapsář do šeltru, ale ať se dá použít i doma nebo na chalupě. Když něco dělám, ať to slouží celoročně. A musí to být král mezi kapsáři, ozdoba interiéru, esence tvůrčí geniality a vůbec designový skvost.

Pro začátek můžete například hledat inspiraci na pinterestu. Stačí zadat *storage pockets* a vybrat si vhodnou předlohu. Mě nakonec zaujal typ kapsáře na obrázku.

Nějaká ta větev se na táboření najde všude. Kapsy mohou být háčkované i plátěné (méně práce). Na konci táboření klacky

vyndám a rázem je kapsář poloviční a hlavně z něj můžu udělat napřesrok úplně jiný kapsář, pokud tedy budu mít úplně jiné klacky.

Přeji vám všem veselé chvíle s kapsářem!

IVA JURKOVIČOVÁ, Olowanteča

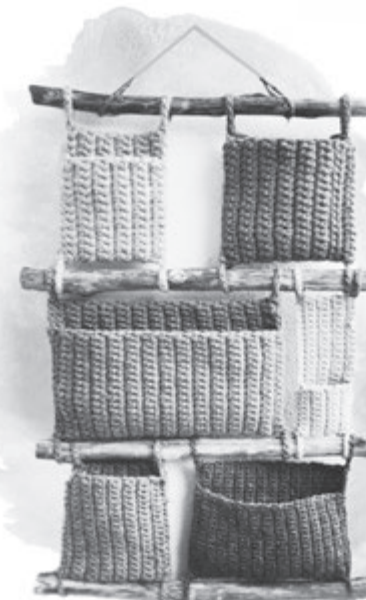

pevnou látku, nejlépe v přírodních barvách

ozdobnou mašličku (chceme-li)

šicí potřeby (stroj, nitě, špendlíky, nůžky)

větev

1 Vyrobté ouška tak, aby byla dost pevná

Vezmu to jen stručně. Každý máme jiné preference ohledně velikosti kapes, hmotnosti jejich budoucího obsahu a od toho se odvíjejících parametrů klacku. Osobně doporučuji to s váhou nepřehánět. Přece jen budou kapsy viset jedna na druhé.

Co budeme ale potřebovat všichni, je dlouhý pruh látky, který dvakrát přeložíme a ušijeme z něj dlouhý popruh. Z popruhu si pak nastříháme jednotlivá ouška (1). Vždy stejně dlouhá, aby jimi prošel stejně silný klacek.

2 Kapsy lze ozdobit mašličkami či krajkami

Z vybrané látky si pak našijeme libovolný počet kapes, pokaždé s pěkně založeným okrajem. Romantické duše mohou přidat výšivku, mašličku, knoflíky, aplikace atd. (3).

V horní části kapsy přišijeme zezadu dvě ouška. Spodní ouška jsem přišila samozřejmě také zezadu (2), ale prošila jsem přitom kapsu skrz naskrz (tedy i přední díl). Úložného prostoru tolik neubude a celková pevnost se podstatně zvýší.

3 Vše zavěšíme na dřevěné tyčky

A nakonec stačí jen najít vhodné tyče, pruty nebo klacky. Křivé nebo rovné, každý podle svého osobního založení (4).

To je všechno. Dnes to bylo nějaké nenáročné. Příště budu muset přitvrdit.

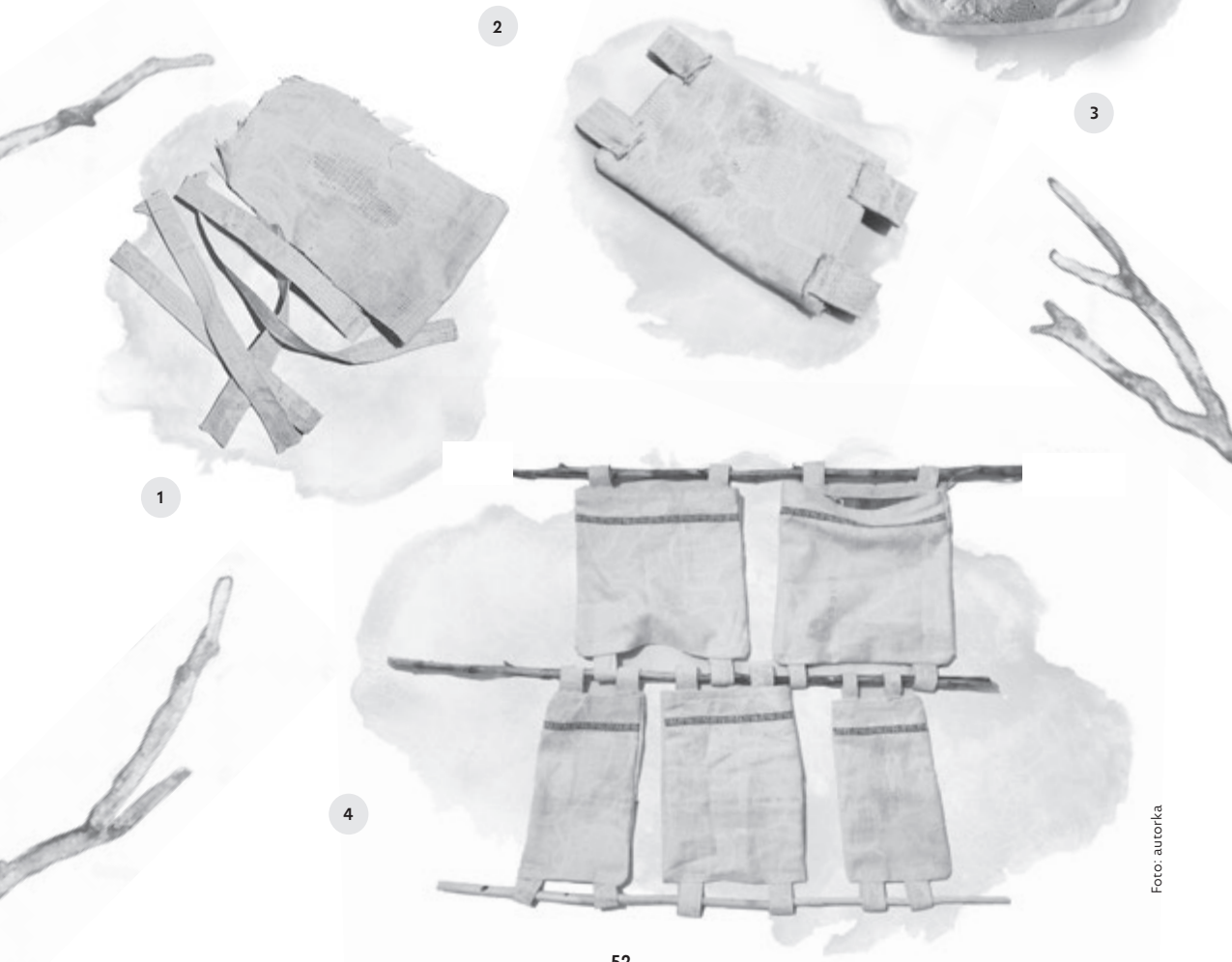

Foto: autorka

Nohavice neboli chološně

Nohavice z Laziska s ozdobným řemenem (8, 8b); Goralské portky z Lendaku (9, 9b); Portky z Liptovských Sliačů (10, 10b). Další obrázky viz: uluv.sk/tradicny-odev/

Toto je obrazová příloha k článku Nohavice, strana 45.

MALÝ WALDEN

33. SNĚM LIGY LESNÍ MOUDROSTI

17.–19. května 2024

Bližší info a přihlášky
již brzy na: woodcraft.cz

